

Volitve v zadružne svete so končane. Na Gorenjskem so izvolili v nove samoupravne organe približno 1600 najboljših kmetovalcev - zadružnikov. Udeležba volivcev na teh volitvah, ki je dosegla 87% (v okrajnem povprečju) je zelo dobra. Volivci so s tem dokazali, da imajo v organe, ki so jih izvolili, zaupanje.

Toda sama izvolitev teh svetov, čeprav so volili najboljše ljudi, je šele manifestativni in hkrati najlažji korak. Poslej bo šlo za delo in uveljavljanje teh organov. Kjer zadružni sveti ne bodo našli prave oblike dela, se lotili najvažnejših nalog po izdelanem na-

črtu, tam bo grozila nevarnost, da bodo zadružni sveti razočarali volivce, ki od teh upravičeno mnogo pričakujejo.

Delavski sveti v naših podjetjih so nekaj let prebolevali svoje »otroške«

Zadružni sveti

bolezni. Šele zdaj, po tolikih letih so pokazali tisto zrelost in sposobnost, da jim je družba lahko zaupala ključne naloge (defitev dohodka itd.). Upati je, da se bodo zadružni sveti še hitreje osposobili in uveljavili. Pridobljene bogate izkušnje delavskega in družbenega upravljanja bodo lahko mnogo kori-

stile, dasi je samoupravljanje v zadru-gah dokaj različno; treba je namreč računati s svobodnim, individualnim proizvajalcem.

Zato je danes vprašanje političnih in družbenih organizacij na vasi, pa tudi zadružnikov samih, da nudijo vsestransko pomoč tem samoupravnim organom, zelo aktualno. Predvideni so tudi posebni seminarji za izvoljene člane, ki naj bi pomagali tem svetom najti tiste oblike dela, ki so v določenih krajih in pogojih najprimernejši. Uspehi vsekakor niso odvisni zgolj od izvoljenih svetov, marveč od skupnih naporov.

AKTUALNO VPRAŠANJE

JESENSKO DEŽEVJE

Foto F. Perdan

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XI, ŠT. 90 — CENA DIN 10.—

KRANJ, 21. NOVEMBRA 1958

S seje Okrajnega ljudskega odbora Kranj

GLAS GORENJSKE

NE KAZNOVANJE AMPAK PREPREČEVANJE

BESEDO IMAJO VOLIVCI

Obračun o 813 milijonih

Kontrolo nad kolektivnimi in službenimi potovanji v inozemstvo bo treba poostriži - Prepovedanih pobegov čez mejo je iz leta v leto manj - Največ kaznivih dejanj je zoper čast in dobro ime - Sklep o priključitvi Cerkelj h Kranju in Gorenje vasi k Škofji Loki sprejet

Na torkovi 15. skupni seji obeh zborov OLO Kranj so najprej obravnavali delo Tajništva za notranje zadeve in delo Sveta za notranje zadeve in splošno upravo Okrajnega ljudskega odbora, nato pa delo okrajnih sodišč in okrajnega senata ter okrajnega in občinskih sodnikov za prekrške.

Predsednik Sveta za notranje zadeve in splošno upravo tovariš Uršič je v svojem referatu podal samo nekaj izvlečkov in dopolnitev k poročilu Tajništva za notranje zadeve. V uvodu je poudarjeno, da ima služba notranjih zadev pri uveljavljanju socialističnih odnosov v gospodarskem in družbenem dogajanju poseben pomen. Njena dejavnost zajema mnoga, za državljane in državo zelo važna področja, ki jih obravnavajo naslednje organizacijske enote v sestavi tajništva: odsek državne varnosti, urad za obmejno službo, potne liste in tujce, odsek za kriminalistično službo, odsek za javni red, varnost prometa in izvrševanje kazni, odsek ljudske milice, referat za civilno zaščito in požarno varstvo, odsek za splošne zadeve in okrajni zapor.

Malobumejni promet z Italijo in Avstrijo v glavnem pozitivno vpliva na sprostost prebivalstva na obeh straneh meje, nima pa nanj večjega političnega vpliva. Večkrat se razširjajo razne alarmantne in sovražne vesti o naši ureditvi in razvoju socialističnih odnosov. Pri tem sodelujejo tudi naši državljani. Naši dvolastniki tiho tapajo v Italijo predvsem meso, in to na zelo nehijske načine.

LOV ZA MOTORJI IN AVTO-MOBILI

Poseben problem so prepovedani prestopi čez državno mejo, ki pa jih je iz leta v leto manj. Do začetka novembra letos so registrirali 96 oseb (v istem razdobju lani 234), ki jim je uspelo pobegniti čez mejo večinoma v Avstrijo, in so imeli stalno bivališče v kranjskem okraju. Od tega je 73 Slovencev, ostali pa drugih jugoslovanskih narodnosti. Vzroku za pobege je v precejšnji meri kriva propaganda o lahkem zaslužku v zahodnih državah in cenenu nakupu motor-nih vozil. Med njimi so namreč zelo redki, ki so pobegnili zaradi dejanske nizkega zaslužka, saj so to večinoma mlajši ljudje, ki so živeli v skupnem gospodinjstvu s starši.

Letos so na Tajništvo za notranje zadeve zabeležili tudi 21 pribe-gov tujih državljanov, od tega 14

Avstrijcev in 7 Nemcev. Kot vzrok so navajali nezaposlenost (5 oseb), strah pred kaznijo (2 osebi) in namerno prekoračenje državne meje kot turisti (14 oseb). Vsi so bili vrnjeni avstrijskim oziroma nemškimi oblastem.

Letos je opaziti izreden porast potovanj na razne specializacije in prakse v inozemstvo. Pri tem ni mogoče mimo dejstva, da je vzrok vedno številnejšim odhodom na delo v tuje države že znana mani-lahka zaslužka za nakup prevoznih sredstev.

Kar zadeva službena potovanja, se je stanje v primeri s prejšnjimi leti nekoliko izboljšalo. So pa še potovanja, ki niso potrebna. Mar-sikaj, kar si naši strokovnjaki ho-dijo ogledovati v inozemstvo, bi bilo moč videti tudi doma. Hkrati pa ti strokovnjaki v tujini pridob-ljenega znanja ne posredujejo v za-dostni meri naši skupnosti. To opažamo predvsem v gostinstvu. Nujno je, da pri odobritvi službe-nih potovanj delavski sveti in upravni odbori v prihodnje aktiv-neje sodelujejo ter zaostrijo kri-terij.

»PRIMANJKLJAJI!«

Osnovni problem kriminalistične službe je odkrivanje kaznivih de-janj v gospodarstvu. To delo je zelo odgovorno in zahteva veliko strokovnega znanja. Nepremišljeni ukrepi in zaletavost lahko rodijo negativne posledice. V zadnjih le-tih stremijo za tem, da na nepra-vilne pojave opozarjajo uprave podjetij in predvsem organe delav-skega samoupravljanja. Glavna naloga kriminalistične službe nam-reč ni pregon ampak preprečeva-nje kaznivih in škodljivih dejanj.

V gospodarstvu se največ po-javljajo velike in majhne tatvine in nedovoljeno trgovanje. Razen tega je opaziti tudi težnja oseb-nega izkoriščanja s šušmarskimi deli. Tatvine omogoča predvsem pomanjkljiva evidenca najrazlič-nejšega materiala. Podjetja drobnih tatvin niti ne prijavljajo, ampak storilce sami disciplinsko prega-njajo, pogosto tudi z odpustom iz službe. Ta kazen predstavlja ene-ga najhujših ukrepov za vsakega delovnega človeka.

Poneverbe so značilne predvsem v tistih podjetjih, kjer vodstvo slabo kontrolira delo uslužbencev. Najbolj značilni so »primanjkljaji« v trgovinah kmetijskih zadrug, kjer gre skoraj vedno za ponever-be. — Odkar pa po novi uredbi o kmetijskih zadrugah revizijska služba glavne zadružne zveze red-no enkrat na leto pregleda poslo-vanje vsake zadrug, se je stanje na Gorenjskem precej izboljšalo. Poneverbe so pogost pojav tudi v gostinstvu.

ZOPER ČAST IN DOBRO IME

V drugi točki dnevnega reda so odborniki Okrajnega ljudskega od-bora govorili o delu okrajnih so-dišč v Kranju, Škofji Loki in Ra-dovljici. V Kranju so bila v zad-njih dveh letih med obravnavanimi kaznivimi dejanji na prvem mestu kazniva dejanja zoper čast in dobro ime, slede kazniva dejanja zoper življenje in telo, zoper druž-beno in osebno premoženje, javni

red in promet, uradno dolžnost itd. Kazniva dejanja zoper čast in do-bro ime zavzemajo tretjino vsega dotoka kazenskih zadev, obsojenih pa je bilo približno le 40 odstotkov obtoženih. V ostalih zadevah so bile izrečene oprostilne ali zavrnilne sodbe, ali pa je bil kazenski postopek zaradi poravnave ustav-ljen. Za taka kazniva dejanja je sodišče izrekalo zlasti denarno ka-zen, zaporno pa le izjemoma in še to pogojno. Tudi večina denarnih kazni, ki so se odmerjale v višini 500 do 5.000 dinarjev, je bilo po-gojnih.

Okrajni ljudski odbor je na tor-kovi seji po precej živahni raz-pravi, v kateri so sodelovali od-borniki iz Cerkelj in Gorenje va-si, ljudski poslanec Anton Peter-nelj in predsednik OLO Vinko Hafner, sprejel sklep, da bodo republiški Ljudski skupščini pre-dložili v potrditev priključitev cerkljanske občine h Kranjski in gorenjevaške k Škofji Loki.

3-ler

Zbor volivcev, ki je bil v to-rek zvečer v Sindikalnem domu v Kranju, sodi med prve, ki so jih sklicali občinski ljudski odbori v našem okraju. Zadnji zbori po občinah bodo končani do sredine decembra. Občinski odbori so za te zore pripravili razna vpraša-nja, ki močno zanimajo ljudi. Pov-sod pa predvidevajo tudi poročila oziroma razprave o letošnjih ko-munalnih delih, o porabi investicijskih sredstev in podobno.

O tem vprašanju so tudi volivci terena Center Kranj živahno raz-pravljali na svojem zboru. Pred-sednik ObLO Franc Puhar je v kratkem poročilu o letošnji ko-munalni dejavnosti omenil, da je občina namenila komunalnim po-trebam približno 813 milijonov di-narjev.

Največ sredstev so letos vložili v gradnjo Zdravstvenega doma, ki bo, kot je dejal tov. Puhar, ma-ja kranjska bolnišnica. Gradbena de-la potekajo brez zastoja. Z notra-njimi deli bodo nadaljevali tudi pozimi, tako da bo stavba kon-čana nekako poleti 1959. Ena od letošnjih večjih investicij je grad-nja šole v Stražišču. Vendar ta objekt ne bo končan do 29. no-vembra, kot so se nadejali, mar-več šele v semestralnih počitni-cah.

Tovariš Puhar je govoril tudi o vodovodih, o elektrifikaciji; po-trebe so povsod velike. Tudi kra-

jevnim odborom so prispevali nad 10 milijonov za komunalna dela.

Zelo se je razmahnila stano-vanjska izgradnja. V gradnji je 84 stanovanj. Nad 40 milijonov je občina prispevala tudi privatnim graditeljem, ki zidajo 112 hiš.

Po njegovem poročilu so voliv-ci zahtevali še podrobnejša poja-snila o nekaterih problemih. Tako so zahtevali, da predsednik po-jasni, kakšni so izgledi preskrbe s pitno vodo, kdaj bo dobil Kranj še eno lekarno, kdaj se namerava tovarna Sava preseliti iz mesta itd.?

Med najbolj pereče komunalne probleme v Kranju sodi vodovod. Njegova zmogljivost ne krije več potreb mesta. Pripravljajo pa se, da bi zajeli potok Belco pri Pred-dvoru, ki bi po cevovodu oskrbo-val Kranj z vodo. Dela se bodo nadaljevala vso zimo.

Kdaj bomo uredili Pungrat, ki je hudo zanemarjen?

Obeta se dokaj ugodna rešitev. Tamkaj bi zgradili nekakšen glas-beni center z Glasbeno šolo in podobnim. Tako bo ta del mesta ohranil svojo zgodovinsko obelež-je in se hkrati prilagodil današ-njim potrebam Kranja oziroma Gorenjske.

Kakšni so predlogi za komunal-no dejavnost v prihodnjem letu? Predvsem bo treba zagotoviti sredstva za gradnjo šolske te-lovadne v Stražišču. Naslednja velika investicija je nadaljevanje gradnje, ureditev in oprema Zdrav-stvenega doma ter preureditev Sindikalnega doma. Največ sred-stev pa bomo prihodnje leto na-menili gradnji stanovanj na Zla-tem polju.

S tem pa investicijski program ni izčrpan. Mislimo bomo morali na centralno pekarno, ki jo Kranj zelo potrebuje. Naslednja velika investicija bo gradnja osemletke na Planini. Predvidena je uredi-tev Kmetijskega posestva blizu Kranja, ki naj bi olajšalo preskr-bo tega močnega potrošnega sre-dišča.

Volivci so dajali razne pripom-be in predloge, čemu naj bi v pri-hodnjem letu dajali prednost, kaj je nujnejše od nujnega.

Toda to so šele predlogi. O ko-munalni dejavnosti v prihodnjem letu bodo še spregovorili volivci na ponovnih zborih pozimi.

Volivci terena Center so na zboru izvolili tovariša Balda Biz-jaka, predsednika Občinskega od-bora SZDL, za novega odbornika, namesto Rudolfa Baldermana, ki zaradi novih službenih dolžnosti ne more opravljati tega posla. Prav tako so na zboru volili člane za šolske odbore in predlagali 15 državljanov v nove potrošniške svete.

K. M.

Tako kot na terenu Center v Kranju volijo te dni volivci nove člane v potrošniške svete tudi drugod po Gorenjskem

TE DNI PO SVETU

LJUDJE IN DOGODKI

Sudan - aktualnost tedna

Pogajanja med delegacijama Jugoslavije in Poljske, ki so se začela 30. oktobra v Beogradu, so bila v ponedeljek zaključena. Sklenjena je bila konvencija, ki ureja konzularne stike med obema deželama.

Opazovalci OZN v Libanonu so poslali generalnemu sekretarju OZN svoje peto in verjetno zadnje poročilo, v katerem pravijo, da njihova navzočnost v Libanonu zdaj ni več potrebna. Bejrutski krogi napovedujejo, da bo 200 opazovalcev OZN še ta mesec zapustilo deželo.

V Haagu se je začela v ponedeljek mednarodna konferenca, na kateri se je zbralo okrog 100 delegatov iz 13 evropskih dežel, članic Svetovne federacije bivših borcev, med njimi tudi iz Jugoslavije.

Po podatkih Ministrstva za trgovino v ZDA je znašala ameriška pomoč tujini v minulem finančnem letu 4,7 milijarde dolarjev, se pravi, da se je v primerjavi z letom 1957 povečala za 7%. Tu so všteti tudi kratkoročni in dolgoročni krediti tujim deželam.

Jugoslovanski veleposlanik v ZDA Marko Nikezić je bil v ponedeljek pri ameriskem zunanjem ministru Dullesu. Govorila sta o vprašanjih, ki so važna za obe deželi.

V El Arišu, kjer je poveljstvo jugoslovanskega odreda, in v nekaterih taboriščih njegovih enot, so v torek proslavili drugo obletnico odreda v sestavi varnostnih sil OZN na Sinaju. Proslave so se udeležili tudi načelnik štaba varnostnih sil OZN Rickey in drugi visoki oficirji tujih vojaških enot.

Francosko notranje ministrstvo je objavilo, da je bilo minuli teden v Franciji ubitih 8 Alžircev in prav toliko ranjenih. Bili so baje »žrtve obračunavanja« med Alžirci samimi. Poročilo pravi dalje, da so aretirali 115 pripadnikov alžirskega osvobodilnega gibanja.

Španska policija je v torek aretirala tri mlajše odvetnike v Barceloni, ker so našli pri njih, kakor trdijo, socialistično propagandno literaturo. V raznih krajih Španije zdaj zapirajo člane ilegalne socialistične stranke.

ZDA so objavile vsebino note, ki so jo pred nekaj dnevi poslale v Moskvo in v kateri so protestirale proti sovjetskim napadom na ameriška letala nad mednarodnimi vodami, in sicer nad Baltičkim in Japonskim morjem 7. novembra.

Britanske čete so začele v sredo obsežne operacije proti EOKA v zahodnem delu Cipra. V Pafosu in osmih bližnjih vaseh so odredili izjemne policijske ukrepe za nedoločen čas in aretirali več ljudi.

Med proslavo Dneva neodvisnosti v Rabatu (Maroko) se je v sredo zgodilo pet incidentov, v katerih so bili ubiti trije ljudje, 56 pa je bilo ranjenih. Do incidentov je prišlo tudi po drugih krajih.

IZDAJA ČP »GORENJSKI TISK« / UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR / DIREKTOR IN ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / TELEFON UREDNIŠTVA ŠT. 397 — UPRAVE ŠT. 475 — TEKOCI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 607-70-1-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 600 DINARJEV, MESEČNA NAROČNINA 50 DINARJEV

obrazi in pojavi

SODOBNI »JEŽ IN LISICA«

Od srca smo se nasmejali, ko nam je učiteljica pripovedovala povest o ježu in lisici. Seveda si takrat nismo mogli misliti, da se kaj takega lahko zgodi tudi ljudem. Zgodbo, kako je jež izrinil zvitorepko iz njenega brloga, verjetno vsi poznate. To pa se pogosto dogaja tudi med ljudmi. V vlogi ježa navadno nastopi kupec oziroma lastnik hiše, v vlogi preliščene lisice pa stanovalec. Povem vam tako zgodbo. V tej zgodbi bo Ivan zaigral lisico, Martin pa ježa. Poslušajte torej!

Polnih 23 let je živel Ivan v mali pritlični hiši. Vdovec je bil, družinski oče, ki je skrbel za družino, ta pa za veselje v bajti. Toda bajta ni bila Ivanova, le stanovanje je v njej. Otroci so dorasli in začeli misliti na poklice; starejši se je že zaposlil v neki kranjski tovarni. Pa jim je nenadoma prišlo na misel, da bi hišo kupili. Toda, ni šlo...

Prebital jih je Martin. Ivanovi ga niso poznali, le slišali so o njem, da ima menda dosti denarja, da se v življenju vedno »znajde« in da kupuje to hišo. Govorice niso bile zlagane. Lastnik je bil prodal Martinu.

Ivan je pobital na stanovanjsko upravo. Potolazili so ga: »Ne more vse postaviti na cesto vse dotlej, dokler vam ne preskerbi drugega stanovanja.«

Potolazhen se je vrnil Ivan domov; prepričeval je družino, da ni nevarnost. Tudi gospodar Martin jih je obiskal.

»Nimam namena izganjati vas, vam delati krivico,« je govoril ponosno; na njegovem licu je bilo videti celo nekakšno dobrodušnost.

Kaj kmalu pa je gospodar Martin prijetno iznenadil Ivana. »Dobil sem vam drugo stanovanje, lahko se boste selili,« je sladko govoril. »Le ne skrbite!«

Ivan je omahoval, spraševal kakšno je tisto stanovanje in Martin je govoril... govoril...

»No, se bomo pa selili,« se je vdal Ivan in segel Martinu v roko.

Ivanova družina je bila vesela, toda ne dolgo. Ko so si ogledali novo stanovanje, so ugotovili, da je to le ena soba. Vselili so se, toda le napol. Pomerjali so pohištvo... Ni in ni šlo. Samo za 2 postelji je bilo prostora. Dve postelji! Na vsaki postelji recimo po dva. Toda sedem jih je. Trije nimajo kam.

»Nimamo kam, rotimo vas!« so prosili Martina, ko so se vrnili.

»Če je tako — ne bom vas podil, zakon in moja poštenost vas varujeta,« je prikiml Martin.

Prve dni je bil uvideven, včasih celo prijazen. Potem pa...

Nekega jutra se je lotil strehe. Začel je odmetavati opeko. Vso strebo je razkril. Kdo mu brani, saj je hiša njegova! Ivanovi so bili zaskrbljeni. Če bi deževalo...

En del hiše si je Martin preurejal v

tumu, se Britanci niti malo niso zmenili za Farukove manevre. Šele padec monarhije v Egiptu in razvoj te republike je prinesel tudi spremembe za Sudan. Pred 5 leti je sporazum med republiko Egiptom in Veliko Britanijo priznal Sudanu pravico do neodvisnosti. Po plebiscitu, ki je odločil, da bo Sudan v prihodnosti samostojna država celota in ne združena z Egiptom, je bila razglašena sudanska republika.

Že pri tem plebiscitu se je pokazalo, da tu ne bo šlo vse gladko. Med ljudstvom, zlasti v zgornjem delu države, je bilo dosti pristašev najtesnejše povezanosti s sosednjim Egiptom, tako, da je separatistična smer le s težavo odnesla zmago. Tudi v nadaljevanju političnega življenja nove države je to nasprotje izzivalo težave na zunan in na znotraj. Izrazile so se predvsem v raznih spornih vprašanjih s sosednjim Egiptom. Tu je šlo v glavnem za vprašanje Nilovih voda. Za Egipt je Nil življenje in povsem jasno je, da si je Egipt prizadeval ustvariti s Sudanom kar najbolj prijateljske odnose, da bi si zavaroval svoj življenjski interes — to se pravi, vodo iz Nila, ki bi mu jo lahko kratil sovražno razpoložen Sudan.

K temu so se pridružile še gospodarske težave. Velika Britanija je tej svoji koloniji menila vlogo

preskrbovalca britanskih tekstilnih tovarn z bombažem, vse drugo pa je v Sudanu zanemarila. Zadnja leta na svetovnem tržišču ni bilo posebnega povpraševanja po bombažu in tako so se v sudanskih skladiščih večale zaloge, v državnih blagajnah pa zmanjševala devizna sredstva, od katerih je Sudan dejansko živel.

Notranjo krizo v Sudanu je verjetno v zadnjem času — posredno — zaostila gradnja jezov na Nilu pri Asuanu, potem ko je egiptovska vlada zanj dobila posojilo v Sovjetski zvezi. Ob tej priložnosti se je v sudanskem javnem življenju ostreje začelo kazati nezadovoljstvo množic, ki so videle v blokovsko usmerjeni politiki vladnih krogov glavni vir vseh težav, hkrati pa je rasla tudi zahteva po spremembi političnih in gospodarskih odnosov s sosednjim Egiptom in z drugimi arabskimi deželami. Kaže, da je bil pritisk teh zahtev tako močan, da so bili vladni krogi prisiljeni popuščati. Verjetno pa je to popuščanje prišlo prepozno, kajti vojaški udar pod vodstvom maršala Abuda je napravil konec vladni krizi.

Spremembe v Sudanu bodo vsekakor dale nove osnove za odnose na tem delu Afrike.

JELO TURK

kratko, vendar zanimivo

S I. Festivala
»Bratstva in enotnosti«
KRANJSKI MLADINCI V SREM-SKI MITROVICI

V torek, 18. novembra zvečer se je vrnilo v Kranj 23 mladincev in mladink gimnazije Kranj, ki so na prvem festivalu »Bratstava in enotnosti« v Sremski Mitrovici zastopali Slovenijo. — Mladinci iz Sremske Mitrovice so festival priredili v počastitev 120-letnice njihove gimnazije in so na praznovanju tega jubileja povabili tudi predstavnike iz vseh republik. Na festivalu so kranjski gimnazijci dosegli nekaj zavidljivih uspehov. Najuspešnejši so bili vsekakor košarkarji — ženska ekipa je delila prvo mesto z ekipo Sremske Mitrovice, medtem ko je moška ekipa zasedla v zelo močni konkurenci drugo mesto — takoj za Sremsko Mitrovico. Zlasti zanimiva je bila zadnja tekma med Sremsko Mitrovico in kranjsko gimnazijo. Naši so proti odličnim domačinom, ki so trenutno tretji v Cupu Srbije, malo pred koncem tekme celo vodili. Vendar so domačini tik pred koncem izenačili in celo zmagali s košem prednosti.

Odbojkarji in šahisti se zaradi zelo močne konkurence niso mogli uveljaviti. Povemo lahko, da je bilo šahovsko moštvo Sremske Mitrovice, kljub temu, da je nasto-

pilo s Cvetkovičem na prvi deski (10. mladinec v državi) samo točko pred Kranjčani.

Na svečani akademiji je žel največji aplavz mali Miki Mihelič s svojo harmoniko.

TROJE
STROKOVNIH PREDAVANJ
V ENEM DNEVU

Konec preteklega tedna so bila na Jesenicah kar tri strokovna predavanja. Za strokovnjake jeseniške Železarne je govoril o novitetah pri varjenju direktor Zavoda za varjenje tov. Štular iz Ljubljane. Istim poslušalcem je predaval istega dne o lepljenju kovin univerzitetni profesor Uran iz Ljubljane, medtem ko je jeseniškim ženam istega dne predavala dr. Zalokarjeva o abortusu in kontracepciji. Vsa tri predavanja so bila ilustrirana z diapozitivi in izredno dobro obiskana, čeprav so bila vsa v enem dnevu.

LE REDKI BODO OSTALI BREZ
SMUČI

Občinski ljudski odbor Bled je ob podpori nekaterih društev mladinskih blejske občine omogočil, da si bo lahko nabavila smuči po nizkih cenah. Za ta namen je prispeval sto tisoč dinarjev. Po doslej znanih podatkih se je prijavilo blizu 150 kandidatov, dijakov

in učencev z Bleda, Gorij, Bohinjske Beke, Ribna in Zasipa, ki bodo nekako do sredine decembra dobili smuči po znižani ceni. Otroci bodo za smuči, ki jih bosta izdelala dva kolarja, plačali le dobro polovico stroškov, ostalo pa bo prispeval občinski ljudski odbor iz sklada za napredek telesne vzgoje.

Nedvomno bo ta akcija omogočila, da se bo zimski šport v letošnji zimi zlasti med mladino še bolj razširil.

-Jb

POLURNE KONFERENCE LMS
V »ISKRI«

V preteklem tednu so bile mladinske konference po osnovnih organizacijah LMS v tovarni »Iskra« v Kranju. Volili so nova vodstva organizacij. Izbrali so zlasti take mladince, ki so pri dosedanem delu pokazali največ zavzetosti. Udeležba na teh konferencah je bila zadovoljiva. Res pa je, da so bile nekatere konference slabo pripravljene. Tudi čas je bil preskopo odmerjen, kajti polurni odmor, ki služi malici, za mladinsko konferenco res ni dovolj. Zato bi bilo potrebno, da se take konference in podobni važni sestanki v prihodnje ne omejujejo na polurni odmor.

Na teh konferencah so bili izvoljeni tudi kandidati za konference osrednje mladinske organizacije v tovarni, ki bo predvidoma 7. decembra 1958.

-vič

ŠPORTNI PARK BODO
GRADILI

Med 250 gojenci Dijaškega doma v Kranju je bilo večkrat govora o potrebi športnega parka. O tem so razpravljali tudi na nedavnem sestanku. Gojenci so obljubili, da bodo s prostovoljnim delom pomagali pri gradnji športnega parka, ki ga nameravajo graditi pred Dijaškim domom. Hkrati so obljubili pomoč tudi pri rušenju pritlične stanovanjske hiše poleg Doma, kjer bodo začeli graditi trinadstropni prizidek; s tem bodo pridobili precej novih prostorov, ki jih Dom zelo potrebuje.

MISKO KRANJEC MED KRANJSKIMI DIJAKI

V torek, 18. novembra, je govoril znani slovenski književnik Misko Kranjec kranjskim gimnazijcem o svoji pisateljski poti in jim odgovorjal na nekatera vprašanja. Mladinci so bili s predavanjem zelo zadovoljni. Da je ravnateljstvo na gimnaziji v Kranju pripravilo za dijake že več takih zanimivih predavanj, je vsekakor zelo razveseljiva ugotovitev.

rr

naša kronika

SINDIKALNI OBČNI ZBORI
V JESENJSKI ŽELEZARNI
V POLNEM TEKU

Prvemu občnemu zboru, ki ga je priredil sindikalni pododbor oddelka tehnične kontrole Železarne Jesenice, so sledili v minulem tednu občni zbori ostalih sindikalnih pododborov. Največ, in to kar trije, so bili v nedeljo. V dvorani Delavskega doma je bil redni občni zbor sindikalnega pododбора metalurške šole, zvečer pa občni zbor sindikalnega pododбора martinarne, v metalurški šoli pa občni zbor sindikalnega pododбора metalurške šole, zvečer pa občni zbor sindikalnega pododбора osrednjih pisarn. Na vseh občnih zbore, ki so bili lepo obiskani, so poročali o dosedanjem delovanju, izvolili so nove odbore ter delegate za letno skupščino in v glavnem pripravili material za decembrsko skupščino sindikalne organizacije Železarne Jesenice.

ŠTUDIJSKI PROGRAM ZKJ
V RADOVLJICI

Sindikalne podružnice v Radovljici so se marljivo lotile študija programa in statuta ZKJ. Med prvimi, ki so pričeli z delom, je sindikalna podružnica učiteljev in profesorjev, ki se je v četrtek, 13. novembra, prvič sestala; na programu je bilo predavanje z naslovom Novi zakon o šolstvu. Tako bodo tudi vse ostale podružnice, ki bodo študirale samostojno, povežale program ZKJ s svojim delovnim področjem.

V torek, 18. t. m. so pričeli s študijem tudi člani ostalih sindikalnih podružnic iz Radovljice.

Material VII. kongresa ZKJ bodo predelovali v desetih tednih. Po vsaki temi bo še razgovor, tako da bo v vsakem kraju skupno dvajset študijskih sestankov.

N. R.

KAMNIŠKI ZADRUŽNIKI BODO
VOLILI

Volitve v zadrugne svete bodo v kamniški občini 23. novembra. Ta teden so imele vse zadruge predvolilne zbere, na katerih so zadržniki predlagali kandidate za zadrugni svet. Nabiranje novih članov so posebno uspešno izvedle manjše zadruge, tako da so vse presegle število 100 članov, ki jim po novih predpisih zagotavlja obstoj. Samo KZ Moste ni mogla zbrati tolikoštevilnih članov — vas je namreč premajhna — zato se je priključila KZ Komenda. Na volitve se povsod živahno pripravljajo. Določena so že volišča, ki bodo po večini na sedežih zadrug, razen v Srednji vasi, kjer bosta za oddaljeni vasi dve volišči.

TUDI V PREDOSLJAH IN NA
TRATI ZADRUŽNI SVETI

Zadržniki na Trati pri Škofji Loki in v Predosljah niso mogli pretekle nedelje izvoliti svojih zadrugnih svetov, kot drugod po Gorenjskem, ker niso imeli zadostnega števila članov. V obeh krajih bodo volitve ponovili v nedeljo, 23. novembra.

V Predosljah, kot poročajo, je te dni zelo živahno. Poleg 63 članov tamošnje KZ so sedaj pridobili še 46 novih, tako da imajo skupno 114 članov. Za kandidate v njihov zadrugni svet so izbrali več mladih zadržnikov ter nekaj marljivih članic.

NOVE GRADNJE V KAMNIKU

V Kamniku hitijo, da še pred zimo spravijo pod streho vrsto hiš, ki jih gradijo zasebni graditelji na Meglerjevem hribu in na Zapricah. Na Grabnu so pred kulturnim domom zgradili veliko garažo za 6 kamionov in avtomobilov. V smeri proti železniškemu nakladališču naglo raste iz tal novo stanovanjsko in upravno poslopje rudnika Kaolin.

Hkrati razširjajo in urejajo cesto proti tovarni Titan. Ob cesti so dogradili novo tovarniško kolesarnico za šrambo okrog 500 koles. V kolesarnico bo tudi poseben dohod s ceste.

Z.

PISATELJ DR. IVO ŠORLI UMRL

V ponedeljek, 17. novembra, je na Bokalcu pri Ljubljani umrl v 81. letu starosti slovenski pisatelj dr. Ivo Šorli. Pokopali so ga v Kranju, kjer je živel dolgo vrsto let. Na zadnji poti so ga spremlili nekateri predstavniki Društva književnikov LRS.

Žene - delavke med ognjiščem in strojem

Anketa 870 žena v Kranju - Vedno več zaposlenih - Vse hujše pomanjkanje vrtcev, menz itd. - Največja skrb za otroke zaposlenih staršev

O zgoraj navedenih problemih so se pred dnevi pogovorili na občinskem plenumu SZDL v Kranju. Težave postajajo čedalje večje. Zlasti v Kranju, kjer je skoraj polovica žena zaposlenih (45%). Te žene so hudo obremenjene z domačim delom, kar jih ovira pri delu v ustanovi ali podjetju. Da jih gospodinjstvo ovira pri delu v tovarni, je v nedavno izvedeni anketi povedalo 22% žena, zaposlenih v tovarni Tiskana v Kranju. Število zaposlenih žena pa stalno narašča.

Da bi še podrobneje spoznali težave naših žena, so pred kratkim anketirali vse žene, stanujoče na Klanecu, Huhaj in v Kidričevi ulici v Kranju. Na vprašanja je odgovorjalo 870 žena. Od teh je bilo 445 že zaposlenih, 249 (29%) je izjavilo, da sploh ne mislijo na zaposlitev, ker so doma hudo obremenjene z delom, toda 176 (20%) žena je izjavilo, da žele zaposlit-

ve. Seveda le v primeru, če bi bile z drobnimi opravili doma popolnoma ali delno razbremenjene. Kakšne so ovire? Otroci, gospodinjstvo itd. Značilno je, da je od 176 anketiranih žena, ki bi se radi zaposlile, kar 70 polkvalificiranih in 53 kvalificiranih. Se pravi, da imajo vse pogoje za sprejem v dobro plačane službe.

Na plenumu SZDL so bile razprave usmerjene v dve smeri, ki naj bi ženam olajšale delo doma. V prvi vrsti je govora o varstvu otrok. Število ustanov za varstvo otrok in njihova zmogljivost je v zadnjih letih občutno zmanjšana. Mati nima kam izročiti otroka v času, ko mora v službo. Zato naj bi ustanavljali dnevna zavetišča in podobne oblike zabaviš v naravi. Za to obliko varstva so v Kranju sicer že storjeni prvi koraki. V novem naselju pri Vodovodnem stolpu je v gradnji tudi dnevno zavetišče za otroke. Podobna dnevna zavetišča za otroke namerava zidati tudi kolektiv tovarne Iskra v svojem naselju. Podobno zavetišče ima v mislih tudi Tiskana.

Vse to so napram potrebam le kaplje v morje. Zlasti še, ker bo kazalo prej ali slej sprostiti prostore dosedanjih vrtcev za obvezno predšolsko vzgojo.

Nič manj pomembna ni organizacija družbene prehrane. Gospodinjje so najbolj obremenjene z delom v kuhinji. Zlasti gre za kosilo, glavni opoldanski obrok. Posebno še v tistih družinah, kjer so šoloobvezni otroci in se urniki kosila ne ujemajo z ostalimi člani družine. Tu naj bi prišle v poštev menze, ki bi nudile hrano tudi za dom. V ta namen naj bi izkoristili tudi že obstoječe obratne menze. Že danes se sicer poslužuje opoldanskega obroka v vseh sedmih menzah in 13 gostiščih kakih 1500 oseb. To pa je še zelo malo v primerjavi s številom zaposlenih.

Na plenumu so govorili tudi o šolskih kuhinjah, o vzgojnih domovih, o rejništvu, govorili so o izboljšanju trgovske mreže itd. Največ težav je pri otrocih zaposlenih staršev. Z ustanavljanjem in uveljavljanjem že obstoječih stanovanjskih skupnosti, ki pome-

nijo v našem samoupravnem sistemu nov organizem, se bodo tudi te težave zaposlenih žena lažje reševale. Zlasti še, ker so dani tudi materialni pogoji. Skrb za otroke in pomoč zaposlenim staršem naj bi bila vsekakor v ospredju.

O vseh teh vprašanjih, ki jih je plenum SZDL nakazal, bo razpravljala še Svet za varstvo otrok, kasneje tudi ObLO.

K. M.

— Mar danes ne boš vzela s seboj nič za branje?
— Ne! Danes delam honorarno!

(Iz »Rada«)

Koristna pobuda Posredovalnice za delo v Loki

Pomoč invalidom

Krojaška delavnica, lesna galanterija, knjigoveznica in domača obrt - dejavnosti Zavoda za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov in za delo manj zmognih oseb

Ker na področju škofjeloške, železniške, žirovske in gorenjevaške občine stalno narašča število invalidov in za delo manj zmognih oseb, je upravni odbor Posredovalnice za delo v Skofji Loki po temeljitih razpravah sklenil ustanoviti Zavod za zaposlovanje in rehabilitacijo invalidov in za delo manj zmognih oseb. To akcijo so pospešili še ukrepi v zvezi z omejevanjem delovne sile v industriji.

Gospodarske organizacije pogosto izražajo željo, da bi jim posredovalnica na prosta delovna mesta poslala ljudi, ki so dela že nekoliko vajeni. Zavod bo primerne oblike za to, da se nekvalificirani delavci nekaterim vrstam dela priučijo, razen tega pa bo začasno nezaposlenim nudil možnost zasluzka. Dal bo spodbudo najrazličnejšim oblastvenim in političnim organom, da bodo začeli ustanavljati servise za zaposlovanje delovne sile, kjer bi opravljali razne usluge delavcem v gospodarstvu. Uslužnostna dejavnost bi se s tem precej izboljšala, hkrati pa tudi pocenila.

Med nezaposlenimi je precej kvalificirane ali priučene delovne sile (mizarji, krojači, šivilje, kovači, knjigovezci itd.). To so ljudje raznih starosti, ki v rednem delovnem procesu zaradi omejene delovne sposobnosti ne morejo sodelovati. Večina teh živi v Skofji Loki in okolici ter v Selški dolini.

Posredovalnica za delo v Loki navaja te razloge, ki kažejo resno potrebo po ustanovitvi takega zavoda:

- zaposlili bi vso delovno silo, ki zdaj ni zaposlena;
- Zavod bi odprl obrate, ki pri-manjkujejo ali jih sploh ni ali pa so v rokah privatnikov;
- v teh obratih bi zaposlili invalide in jih po potrebi priučili za dela, za katera v gospodarstvu delovne sile najbolj pri-manjkuje;
- ljudi, ki so že od rojstva telesno ali duševno nerazviti, bi po njihovih zmognostih priučili raznim poklicem in jim s tem omogočili delo doma;

— razvili bi domačo obrt in jo s tem rešili popolnega propada, invalidom pa bi omogočili zasluzek.

Po obrazložitvi in predračunu bo imel Zavod te obrate in dejavnosti (ki bi jih ustanovili letos, gospodarsko in organizacijsko utrdili pa prihodnje leto): lesno galanterijo in knjigoveznico v Skofji Loki, krojaško delavnico v Železnikih, domačo obrt pa v Skofjeloški občini in v obeh dolinah. V ta teritorij nima knjigoveznice. V Kranju in Ljubljani vsem potrebam naročnikov, posebno knjižnicam in šolam, ne morejo zadostiti. V Loki pa žive štirje knjigovezci - invalidi, ki bi zmogli ne samo strokovno voditi obrat, ampak usposobiti za to delo tudi druge ljudi.

Celotna Selška dolina ima en sam socialistični obrat krojaške stroke, pa tudi privatnih delavnic je zelo malo, zato cvete šušmarstvo. Ko je posredovalnica za delo skupno s tržno inšpekcijo te ljudi pred nedavnim poklicala na odgovor, so vsi izrazili željo, da bi radi delali, da pa se nimajo kje zaposliti. Za krojaško delavnico v

okviru Zavoda so vsi zelo navdušeni. Tudi Občinski ljudski odbor v Železnikih kaže za ustanovitev Zavoda precej razumevanja. Ob-ljubili so jim primerne prostore, ki jih bodo tudi uredili.

Za ustanovitev lesne galanterije ima Skofja Loka, še bolj pa Trata, kjer so na razpolago lesni odpadki in je v neposredni bližini železniška postaja, vse možnosti razvoja. Veliko je tudi kvalificiranih invalidnih in nezaposlenih oseb, ki so priučene, in takih, ki kažejo zanimanje za to delo. Obrtna delavnica »Žitnik« iz Reteč jim bo prodala stroje in jim strokovno pomagala. Izdelovali bodo obešalnike, mišolovke, solnice, igrače itd.

Velike možnosti so tudi za razvoj domače obrti. To delo ne zahteva strokovnega znanja in bi ga invalidi lahko opravljali doma.

Posredovalnica za delo v Loki je upravni odboru posredovalnice v Kranju predložila v odobritev predračun potrebnih denarnih sredstev. Za realizacijo tega načrta bodo namreč potrebovali 7.471.000 din.

3-ler

Novo »Rogovo« žensko kolo bo žreb v pričetku prihodnjega leta namenil enemu izmed tistih, ki bodo imeli dotlej vplačano vsaj polletno naročnino za »Glas Gorenjske«. Ne zamudite priložnosti! Za naročnike pripravljajo uprava »Glasu Gorenjske« še vrsto mikavnih nagrad. Razen tega pa, če ste naš naročnik, imate 50% popust pri malih oglaših in ste neizgledno zavarovani. Prav te dni nas je Državni zavarovalni zavod, podružnica Radovljica, obvestil, da je izplačal našemu naročniku Francu Medju, Dvorska vas 6, din 4.540 dinarjev za ugotovljeno 20% trajno invalidnost in naročniku Petru Zupanu, Zalog 57 pri Cerkljah, 5.200 dinarjev za 13% trajno invalidnost.

UPRAVA

Zapisek na rob

VANDALIZEM

S podvojeno vneto urejajo zdaj športna igrišča v Kamniku. Poleg kopališča so uravnavali teren za štiri teniška in dve odbojarski igrišči. Ogradili so jih z visoko ograjo. Trikot med Nevljico in cesto pa so spremenili v park. Pri urejanju sodelujejo tudi športniki z udarniškim delom. V noči na soboto so neznani vandali porušili 40 sadik, ki so jih prejšnji dan posadili vzdolž igrišča. Najbrž so to isti objestneži, ki prevračajo tudi varnostne zapore pri urejanju ceste proti Vrhopolju.

ANEKDOTA

Na seji delavskega sveta Železarne Jesenice so nedavno govorili tudi o problemih razkladanja vagonov in o prometu v tovarni. — Zaradi kampanjskih dovozov surovin in drugih težav, čisto ne utegnejo razložiti vseh vagonov do roka. Zaradi tega plačuje podjetje visoko stojnino in kazni. Letos je plačalo že okoli 30 milijonov dinarjev...

V razpravo je posegel mlajši član delav. sveta:

»Toliko govorimo o težavah v prometu, pa o tem, da so razkladalni žerjavi in stroji izrabljeni. Seveda, ko pa kupujemo domača dvigala, ki so za nič.«

»Seveda so zanič, ker so iz našega jekla« je dodal ravnatelj železarne.

-k

RTV Ljubljana gradi na Krvavcu sprejemno in oddajno televizijsko postajo. — Te dni so vozili gradbeni material pod vrh s helikopterjem. — Ko je helikopter pristal, se je okoli njega zbrala gruča radovednežev

NA DNEVNEM REDU V KOMUNAH

KOPALIŠČE

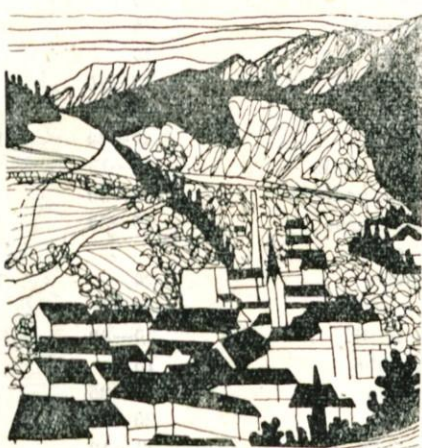
Po daljšem prizadevanju mnogih Tržičanov bo industrijsko mesto pod Zelenico in Kriško planino le dobilo težko pričakovani komunalni objekt — kopališče.

Zelja, da bi tudi Tržičani dobili plavalni bazen, je stara že nekaj let. Žal so bila do nedavnega vsa prizadevanja zaman. Sedaj kaže bolje. Načrti za plavalni bazen so izdelani in upati je, da prihodnje leto Tržičanom ne bo več treba hoditi na kopanje v Kranj, Radovljico, Kro-po ali celo na Bled.

Predsednik ObLO Tržič, Lovro Cerar

nam je v razgovoru povedal še tole: »Prav nič nas ne moti, ker bo plavalni bazen dolg le 33 metrov; ni nam za to, da bi takšen objekt gradili zaradi nekih športnih ciljev, temveč zato, da zadostimo potrebam slehernega občana.

Bolj pereče pa je vprašanje sredstev, ki ga bomo morali rešiti skupno z gospodarskimi organizacijami. Zagotovljenih je 18 milijonov dinarjev, kar bo zadostovalo le za gradnjo bazena. Načrt pa predvideva še razne druge naprave, ki so ob plavalnem bazenu potrebne (gar-

derobe, prhe — tudi s toplo vodo, okrepčevalnica in podobno). Tudi za to bo treba dobiti sredstva, če hočemo, da bo novi komunalni objekt v Tržiču popoln.

FaBo

Miško Kranjec med igralci – amaterji

Stražiška Svoboda ob 50-letnici pisateljevega roistva

Filmi, ki jih gledamo

KALA

Na premiero novega slovenskega filma Kala, ki sta ga za proizvodnjo »Viba-film« posnela režiserja Andrej Hieng in Krešo Golik smo čakali polni dvomov, nestrpnosti, upov in želja v uspeh. Po premieri v Pulju, kjer film ni doživel posebno vzpodbudnega uspeha, so film dopolnili z novimi kadri, korigirali so šibka mesta in neme prizore zgodbe opremili z verzji Cirila Zlobca. Vsi ti posegi pa niso dosegli zaželenega uspeha. Film o psihi Kali, ki jo vojne grozote povolčijo, še vedno ne more tekmovali z nekaterimi tujimi filmi, kjer se predstavijo živali kot glavni igralci. — Misel filma — prikazati vojno in njene grozote je sicer izražena, vendar ne dovolj jasno in premalo enovito, da bi jo gledalec sprejel brez pomislekov. To je tudi vzrok, da se je domiselna režija pri iskanju poti, ki bi zahtevala filmu jasen profil, izjavila. Vse to namreč pogreša že scenarij. Nobenega dvoma ni — vso težo filma nosita pisca Kala in kamera, ki odkriva očem vrsto zelo lepih pokrajinskih posnetkov, medtem ko so igralci le medlo, obrobne figure brez jasno začrtanih karakterjev. In še nekaj: zgodba se ne odvija po nekem harmoničnem, z dramaturškimi zakoni uravnane zaporedju; malce ohlapno dinamiko skušata režiserja reševati s hitrim menjavanjem prizorov, vsled česar se trga rdeča nit, ki naj bi povezovala prizore v razumljivo in skladno filmsko govorico. Med glavne privlačnosti filma sodijo prizori, v katerih nastopa Kala.

FOLIES BERGERE

Je francoski barvni revijski film, bogat z glasbenimi in revijskimi prizori in siromašen po zgodbi. Gledalec se ne more znebiti občutka, da režiser Henri Decoin ni imel drugega namena, kot prikazati vse mikavnosti Folies Bergerea, tega popularnega pariškega zabavišča. Film je splet mojstrsko izvedenih koreografskih domislic, mikavnih melodij in šansonov ter osupljivih svetlobnih efektov. Tudi zorni koti kamere dosegajo lepe učinke. In zgodba? Gledalcem, ki iščejo trenutnega razvedrila, bo film ugaljal. Film je po tehnični in dramaturški plati brezhiben.

aa

V soboto, 15. novembra je kranjska kulturna kronika zabeležila pomemben dogodek. DPD Svoboda Stražišče je namreč počastila 50-letnico uglednega sosedu — književnika Miška Kranjca, ki se je nekako pred tremi leti in pol naselil v Javorniku, naselju nad Kranjem. Dramska sekcija stražiške Svobode je za to priložnost naštudiral njegovo dramo Pot do zločina, medtem ko je Studijska knjižnica priredila v Mestnem muzeju v Kranju smotno urejeno razstavo Kranjčevega literarnega opusa. Knjižna razstava je bila združena z razstavo akvarelov akademskega slikarja Ljuba Ravnikarja. Obe razstavi — knjižna in likovna — sta bili odprti v soboto ob 16. uri. Otvoritvi sta prisostvovala tudi oboje umetnika.

Tokratni kulturni dogodek je izzvenel še posebno pristrčno. Za to je poskrbela delegacija kranjskih pionirjev, ki je po pozdravnem nagovoru prof. Stanka Bunca, izročila književniku šopek rož z željo, naj pri svojem literarnem ustvarjanju ne pozabi mladine — zlasti šolarjev, ki radi segajo po mikavnih zgodbah. S tem je bil prvi del slovesnosti, katere so se udeležili tudi mnogi politični, javni in kulturni delavci, zaključen.

Nedvomno pa je tvorila osrednji del slovesnosti slavnostna premiera drame M. Kranjca Pot do zločina, ki jo je v režiji Mirka Cegnarja pripravila igralska družina stražiške Svobode.

NEKAJ MISLI O UPORIZITVI

O delu samem le nekaj skromnih pripomb. — Nobenega dvoma ni, da se je režiser to pot lotil težavne naloge, težavne predvsem zategadelj, ker je delal z mladimi igralci, med katerimi so bili tudi taki, ki so to pot prvičkrat stopili na oder kot nosilci zahtevnejših vlog. Vsekakor ne moremo zaobiti dejstva, da so tvorili jedro igralske garniture mladi ljudje, bogatejši z veseljem do igranja, kot z odrskimi izkušnjami. Prav gotovo pa bi storili režiserju in igralcem nepopravljivo krivico, če bi hoteli negativno oceniti uprizoritev zgolj z ugotovitvijo, češ da so se to pot predstavili le mladi, v pretežni meri neizkušeni igralci. Igra je bila neovrgljiva dokaz, da zmorejo tudi mladi ljudje pri spretno zasnovanem režijskem konceptu ustvariti solidno uprizoritev. Uspeh je še posebno lep, če so stremeljenja mladih igralcev, prežeta z veseljem do igranja in z ustvarjalnim zanosom. In prav to dvoje je pomagalo do lepega gledališkega večera.

Ze ob bežnem poznavanju drame, ki ne hlata po nenavadnih dramaturških posegih in odrskih efektih, temveč je idejno in vsebinsko jasna ter grajena po ustaljenih dramaturških načelih, je moč trditi, da režiser z zasnovano režijskega koncepta ni imel posebnih težavnih nalog. Zategadelj je lahko vse svoje sile posvetil zgolj igralskemu konceptu. Oglejmo si torej to stran uprizoritve.

Morda je treba takoj na začetku prvega dejanja zavrla dinamiko, vendar so se igralci že po nekaj minutah otresli in zaigrali sproščeno, toplo in neposredno domala v vseh prizorih. Dokaj impresivno so bili zaigrani prizori, kjer sam tekst narekuje igralcu glasovni crescendo, s čemer je razumljivo rasla tudi vehemence interpretacije in dinamika dogajanja. Rahel padec dinamike bi morda očitali kvečjemu v nekaterih prizorih drugega dejanja, kar pa celotne igre ni posebno motilo. Težko in tudi nepravilno bi bilo natanko razčlenjevati dobre in slabe strani uprizoritve, saj je bilo prvega in drugega dovolj. Ne bo pa odveč, če za primer, ki naj služi kot vodilo ostalim amater-

interpretaciji. — Njeno mater Verno je zaigrala Jožica Hafnerjeva. V maski in igri je bila prepričljiva. Delavec Martin Lebar Jakliča je bil v govoru in gibanju malce tog, vendar topel. Mladenič je igralsko nadarjen, manjka mu le igralske rutine. — Zdenka Holyjeva je z bogatim igralskim registrom sproščeno in doživeto izoblikovala lik bogatega in lahkoživega meščanskega dekleta. V sodniku Leskovarju, ki je bil zaupan Francu Brešarju, je našla dobrega soigralca; pri interpretaciji dinamičnih tekstov ni bil vedno razumljiv. V ostalih vlogah so bolj ali manj uspešno nastopili še Dragica Lamut, Nuša Cegnarjeva in Gregor Homan.

Brez zadrege lahko trdimo, da

kar preskromen, da bi ga mogel kdorkoli navdušiti za intervju. Kljub temu pa je le odgovoril na nekatera vprašanja sodelavca našega lista.

»Kaj vas je privedlo do odločitve, da ste se naselili na Javorniku?«

»Naključje, zgolj naključje,« je kratko odgovoril skromni pisatelj. Kakšno je bilo to naključje, pa ni hotel povedati.

»Sprva sem pol leta živel v Bescnici pri Kranju, pozneje sem se preselil na Javornik. Tri leta in pol bo tega,« je dalje razpredal svoje misli. »Predvsem mi zelo ugajata pokrajina in mir. Oboje potrebujem.«

»Kaj niste v tisti samotni preveč odrezani od kulturnega življenja?«

»Nikakor ne,« se je nasmehnil.

»Poleg časopisov in revij imam radio, ki me obvešča o vseh kulturnih dogodkih doma in po svetu. Sicer so pa prometne zveze z Ljubljano predobre, da bi mogel govoriti o kakršnikoli kulturni odrezanosti. Končno pa porabim dober del časa za svoje literarno snovanje.«

Naj bo tako ali drugače — za vse, ki so se tokrat srečali s pisateljem Miškom Kranjcem, je bil večer res prijetno doživetje, ki ga zlepa ne bodo pozabili.

S. Š.

Književnik Miško Kranjec v razgovoru z igralci

jem, ugotovimo, da površnosti, ki jo tako radi očitamo našim amaterjem, skoraj ni bilo opaziti.

Scena Saše Kumpa, čeprav skromna, je s stilno čistostjo in funkcionalnostjo dobro opravila svojo nalogo. Svetlobni efekti so bili umirjeni in so dajali prizoriščem ter vsebini drame pravo vzdušje. Tudi zvočni efekti so nudili razvoju dogajanja močno oporo.

Naslednja in ne zadnja ugotovitev: dikcija, o kateri nočejo pogosto naši amaterji nič slišati, je bila tokrat dokaj razumljiva in čista. Prav ob tej ugotovitvi pa zaslužijo režiser in igralci posebno pohvalo.

In posamezne vloge? — Milana Tepine stari Berden je bil v maski in premikih doživet, prepričljivejši v nižjih tonih in malce privzdignjen v čustvenem niansiranju. — Ivko Zupan je oblikoval markantno figuro obolelega, moralno in etično pokvarjenega človeka, ki zdrkne brez očitkov v vesti v zločin. V maski je bil morda malce mlad. — Vloga Eve Antalič je bila zaupana Marti Cegnarjevi. Bila je topla in prepričljiva, polna tragike in samozatajevanja ter čustvena v glasovni

je režiserju in igralcem uspelo ustvariti pristrčno in ubrano celoto, ki jo je občinstvo v tesno zasedeni dvorani sprejelo z razumevanjem in priznanjem. Nobenega dvoma ni, da se je igralska družina stražiške Svobode za to uprizoritev še posebno dobro pripravila, saj so na premiero povabili tudi avtorja drame Miška Kranjca.

Po predstavi so prireditelji povabili pisatelja na družabni večer, ki je izzvenel v prijetnem prijateljskem vzdušju. Menda ni treba posebej ponavljati, da so igralci izkoristili redko priložnost, namreč to, da so imeli v svoji sredi tako uglednega gosta. Obstopili so ga in vprašanja so kar deževala.

»Kaj menite o uprizoritvi vaše drame?«

»Režiser je režijski koncept v celoti zadel. Kar pa zadeva posamezne like in njihovo psihološko poglobljenost, bi imeli seveda precej tvarine za razmišljanje. Ni vedno lahko uganiti avtorjevega koncepta. Na splošno sem pa s predstavo zelo zadovoljen.«

Težko bi bilo ponoviti vse misli, ki so jih razpeltali pisatelj in igralci ta večer v razgovorih. In še nekaj: pisatelj je zelo skromen,

Prizor iz drame M. Kranjca Pot do zločina v uprizoritvi DPD Svoboda Stražišče

VISOK JUBILEJ

Ob stoti premieri Čufarjevega gledališča

Gledališče »Tone Čufar« na Jesenicah je s premiero Župančičeve Veronike Deseniške proslavilo pomemben jubilej. Dan pred premiero je minilo šestnajst let, kar je Jeseničan Tone Čufar padel kot žrtev fašističnega terorja in Veronika Deseniška je bila prva premiera, odkar je jeseniško gledališče dobilo ime po domačem književniku in revolucionarju Čufarju. Glavni jubilej pa je veljal stoti premieri po osvoboditvi.

Sto premier! Koliko dela se skriva za tem številom, koliko požrtvovalnosti, koliko upov in strahu, koliko iskanja, uspehov pa tudi neuspehov! Kolektiv gledališča je v resnici lahko ponosen na to številko. Že številko samo namreč pomeni uspeh, in to v tem večji meri, ker tu ni poklicnih igralcev in režiserjev, ki bi jim bilo teatrosko delo poklic, temveč gre za veliko ljubezen do odra in življenjsko nujno kulturnega udejstvovanja. Lahko je na to številko ponosen ansambel gledališča, lahko pa so ponosne tudi Jesenice, kajti to številko dokazuje, da proletarska kultura danes ni fraza, ampak je dejstvo in dokaz o veliki duhovni potenci našega ljudstva. To številko dokazuje, da je centralizacija kulture preživela stvar in da smisla za kulturo nimajo samo izbranci v velikih kulturnih središčih, ampak vsak naš človek; ne samo tisti, ki jim življenje poteka v kavarnah in kabinetih, ampak tudi in še bolj tisti naš človek, ki stoji v areni

življenja, kakor bi rekel naš veliki dramatik Ivan Cankar. Zasluge za tako visoko številko gredo igralcem, režiserjem in tehničnemu osebju gledališča. Vsi ti so poleg svojega poklicnega dela večer za večerom, čestokrat pozno v noč pripravljali posamezne številke tega števila. To je bila njihova življenjska nuja. Sloviti nemški igralec in režiser Reinhardt je o takih ljudeh zapisal takole:

»Teater je najlepše zatočišče za tiste, ki so svoja otroška leta vtaknili v žep in potem z njimi ušli, da bi se vse življenje z njimi igrali.« — Zasluga gre tudi dalje občinstvu, ki je željno umetnosti in razvedrila prihajalo v Talijin hram, kjer je za dve uri živelo dogajanje življenja, daleč stran od vsakdanjih skrbi in nadlog. Ni teatra brez publike, to je že staro gledališko pravilo. Ni pa dobrega teatra brez take publike, ki zna gledati in poslušati ter s tem dati ustvarjalcem na odru delovno

moralo. In končno gre zasluga tudi vsem oblastvenim forumom, ki so razumevali umetniško prizadevanje te središčne kulturne ustanove v gornjem delu Gorenjske ter jo podpirali moralno in materialno. Vsem tem gre zasluga. Vsem tem gre pa tudi prošnja, naj še naprej gradijo to stavbo, ki v svojem najvišjem nadstropju nosi številko sto.

In premiera sama?

Vodstvo gledališča se je prav odločilo, ko je za ta visoki jubilej spravilo na oder visoko Župančičevo besedilo. Režiser Bojan Čebulj je s svojim ansambлом pripravil gledalcem, ki so to pot zasledili dvorano do zadnjega, lepo umetniško doživetje, čeprav se je ta ali ona avtorjeva misel zgubila v odrskih zavesah. Igralci so vsak po svojih sposobnostih, vsi pa prizadevno prispevali k uspehu uprizoritve. V glavnih vlogah so nastopali Marjan Štore kot grof Herman Celjski, Slavko Polanc kot Hermanov sin Friderik II, Marjanca Čebuljeva kot Friderikova žena Jelisa, Slava Maroševićeva kot Veronika z Desenic, Franci Pogačnik kot vitez Jošt Soteški. V ostalih vlogah so nastopili še Lado Nikolavčič, Jernej Pogačnik, Vida Hudnikova, Stanka Geršakova, Vlado Rotar, Nace Smolej, Franci Štravs, Bojan Čebulj, Jože Tomažič, Alma Jeramova, Tine Rant in Vera Ažmanova.

J. Š.

Te dni poteka 60 let, odkar je v Kranju prvič zaigrala godba na pihala. Na moč razgibana je bila njena pot od tistikrat, ko sta 1898. leta gostilničar Puščavnik in knjigotržec Karel Florijan zbrala 33 godbenikov. Zlasti lep napredek je doživela godba po osvoboditvi.

Dosedanje smotno in požrtvovalno delo vseh godbenikov je jamstvo, da bo godba tudi v prihodnje z ljubeznijo in delovnim zanosom opravljala svoje poslanstvo. — Na sliki: Godbeniki DPD »Svoboda« Kranj se pripravljajo za jubilejni nastop.

družinski pomenki

SAŠKA, ANICA IN IRENA

Saška je dopolnila četrto leto. Prikupna nagajivka ji pravi, ker zna biti ubogljiva in navihana obenem.

Njen svet je omejen z dvoriščem sredi mestnih hiš in v tem ima najpomembnejšo vlogo babica, potem njeni vrstniki v igri in nato šele starši.

V mesto, na ulico, kamor Saška najbolj vleče, ne sme sama; stara mama je bolna in betežna, mamica in očka pa je ne utegneta jemati s seboj. Sploh imata tako malo časa zanjo. Saška doživi na dvorišču vsak dan toliko zanimivih stvari, pa samo babica z zanimanjem posluša njeno čebljanje. Mama ji največkrat odsotno pritrjuje in že hiti za svojimi opravki. Potem čaka Saška na očka, da bo prebral časopis. Prej ga ne sme motiti. Toda zabava z njim je hitro pri kraju. Proti večeru se mu vedno mudi na sestanek in do prihodnjega dneva ga Saška ne vidi več.

Anica je doma na vasi. Njen svet je obsejnejši, razširja se od hiše na polja in travnike. V njem so tudi živali in za nekatere skrbi celo Anica sama: za mucka, kokoši, piščance.

Letos obiskuje ta deklica prvi razred osemletke. V novem otroškem kolektivu se kar ne more znajti. Doma so jo že od nekdaj neradi pustili med otroke, češ da je to potopevanje. »Bolj ti bo koristilo, če boš znala delati,« so ji dopovedovali.

Morda je prav zato Anica v šoli plaha. Počuti se negotovo, ker ima vtis, da njeni sošolci več znajo. Najbolj si želi imeti otroško revijo »Ciciban«. Skoraj vsi so naročeni nanjo, njej pa so doma rekli, da ni nič prida, ker so tam napisane same prismodarije. Anica temu ne more verjeti, ko so pa v »Cicibanu« vedno tako lepe slike. Včasih ga ji sosedov Janez posodi in občuduje ga vso pot do doma.

Irena je hčerka »modernih« staršev — tako vsaj trdi njena mati. Doma je deklica vedno v središču pozornosti. Ona diktira tempo družinskega življenja. Kadar gresta oče in mati v kino, hoče z njima, čeprav še ne hodi v šolo in

filma ne more razumeti. Brez Irenine se torej ne sme v družini ukreniti nič pomembnega.

Irena zelo rada vabi k sebi prijatelje iz istega stanovanjskega bloka, toda ona mora biti med njimi vedno prva. Če se igrajo šolo, potem je Irena učiteljica, v trgovini je prodajalka, v avtobusu sprevovalnica itd. Kdor ji ugovarja, ga zatoži mami in mu zasoli, da ga ni več treba k njim. Mama je pri reševanju sporov največkrat pristranska, ker sploh ne opazuje otroške igre. Z ostalimi otroki se malokdaj pogovarja. Vesela je, da se hčerka po svoje zabava in je, ne moti pri delu.

Nakupovat hodita z Ireno vedno skupaj. Če se oče kdaj razjezi, da kupita marsikaj nepotrebnega, potem je mati vedno Irenin zavetnik in ga ošteje, da svojemu otroku ničesar ne privoščijo.

Tako torej živijo Saška, Anica in Irena. Mar ne bi bilo mnogo boljše, če bi Saškini starši posvetili vzgoji svoje hčerke več časa, tako pa je navezana samo na staro mamo. Tudi z Anico se doma premalo ukvarjajo. V šoli je odkrila povsem nov svet, o katerem se domačim ne zdi vredno govoriti. In Irena? Ona bo vedno zapovedovala, namesto da bi imeli prvo

besedo v hiši starši. To je sicer lepo, da vabi prijatelje, ni pa prav, da se starši ne zmenijo za njihove igre, ki je najprimernejši čas za nepriljen pouk, o tovarštvu in lepem vedenju nasploh.

NOVO!

MLADI SVET ŠT. 8

Osmo številka revije »Mladi svet« je zanimivo čtivo za vsakogar, ki se ukvarja z vzgojo mladega rodu bodisi doma, v otroškem vrtcu ali v šoli. Iz vsebine bomo navedli samo nekaj naslovov: Anka Pernuš — Kakšne naj bodo bodoče gimnazije, Helena Puhar — Naš in drugi otroci. Avtorica govori o navezovanju stikov med otroki, o njihovih prijateljstvih in vlogi staršev pri družini najmlajših. Sledi prispevek z avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb, »Pouk o spolnosti« Helene Puharjeve, nadalje sestavek Žive Kraigherjeve o ritmični vzgoji — »Oh, tako rada plešem!«, Mladina in westerni — Jovite Podgornikove, Pomenek s starši, »Midva« itd. Materam bodo prišli prav tudi nasveti za pletenje.

Ali znate zlikati moške hlače

Pred likanjem hlače očistimo. Najprej jih izprašimo, nato skratčimo z mehko krtačo. Ne pozabimo obrniti žepov in odvihati hlačnih zavihkov, za katerimi je vedno mnogo prahu. Osnaženim hlačam prišijemo odpadle gumbe, popravimo ali zamenjamo spodnji ščitni trak, jih po potrebi zakrpamo, šele nato jih zlikamo.

Pripravimo si mlačno vodo in ji prilijemo nekoliko salmiaka. (Na liter vode 1 do 1 in pol žlice.) S to mešanico odstranimo madeže. — Mehko krpo pomočimo v raztopino in zdrgnimo z njo madež. Umazano mesto podložimo z večkrat preganjeno čisto krpo, da se vanjo odteka odmočena nesnaga in mokrota. Najprej zlikajmo tiste dele, ki so izgubili prvotno obliko, predvsem kolena in zadnji del hlače. Hlače pravnamo po mizi ne glede na gube in jih razlikajmo tako, da bo izginila vzboklina. Na blago polagajmo močno ožeto krpo, namočeno v pripravljeno mešanico. Z likalnikom tkanino predvsem sušimo, tako da se pod nastajajočo paro blago spet zravna, šele potem hlačam zalikamo gube.

Posebno moramo paziti, da ostane guba na istem mestu in da ne zalikamo nove. Zato si pri bolj umazanih in ponošenih hlačah, ki jih moramo pred likanjem še očistiti in razlikati, zaznamujemo prvotno gubo z nitko.

Da se od likanja potlačene nitke spet dvignejo, vsa zlikana mesta sproti okrtajmo z mehko krtačo; tako se bodo tanke nitke spet poravnale v prvotno lego.

Likalnika ne smemo preveč pri-

tiskati na blago, le-tega namreč osveži nastajajoča para, ki mu vzame lesk. Zlikane hlače previdno obesimo na obešalnik. Obleči jih ne smemo prej, preden niso čisto suhe.

JEDILNIK

KOSILO: Kostna juha z jeternim rižem — Goveji zvitki v paradižnikovi omaki — Mlinci.

VEČERJA: Ocvrte jabolčne rezine — Kava.

Kostna juha z jeternim rižem: Juha: kosti, jušna zelenjava, čebula, česen, sol, poper, lovorjev list, paradižnik.

Vložek: 5 dkg masti, 2 dkg čebule, zelen peteršilj, 15 dkg jeter, 20 dkg drobtin, 2 jajci, česen, poper, sol.

Jetra zmelji ali nastrgaj, prideni na masti prepraženo čebulo, namočen in ožet kruh ali drobtine, zelen peteršilj, jajca, česen, poper in sol. Vse skupaj dobro premešaj in skozi cedilo zakuhaj v juho.

Goveji zvitki z omako: Zvitki: govedina, žlica olja, žlica gorčice, 10 dkg slanina, 2 kisle paprike, 2 kisle paradižnike, 2 trdo kuhana jajca, sol, poper, česen in zelen peteršilj.

Omaka: 3 dkg masti, 2 dkg čebule, žlica rdeče paprike, 3 žlice paradižnikove meze, sol.

Goveje zrezke potolci, namaži z oljem, gorčico, popopraj in daj v sredo vsakega zrezka košček paprike, paradižnika in kuhanega jajca, potresi s sesekljanim peteršiljem in česnom. Zrezek zvij skupaj in ga pritrdi z zobobrcem. Zvitke opeci na vroči masti in jih daj na krožnik. Na isti masti prepraži čebulo, dodaj papriko in paradižnik, zalij z malo vode ali juhe in ko zavre, prideni zrezke. Počasi kuhaj do mehkega. Omako izboljšaj s kislo smetano, ki jo dodaš tik pred serviranjem.

Mlinci: 40 dkg moke, 2 jajci, voda, sol, 2 žlici masti.

Iz moke, jajc in vode ugneti trdo testo, ga razvaljaj in speci v pečici ali na štedilnikovi plošči. Pečene za kratek hip polij s krompom. Nato jih odcedi. Zabeli jih lahko s prepraženimi drobtinami.

Ocvrte jabolčne rezine: Testo: četrt litra mleka, 2 žlici ruma, 20 dkg moke, 2 jajci, 3 dkg sladkorja, cimet, sol, pol kilograma jabolka, mast za cvrenje in sladkor za posipanje.

Jabolka olup, nareži na kolutke in odstrani peščevje. Pripravi bolj gosto ometno testo, vanj pomakaj pripravljena jabolka in jih ocvri na vroči masti. Ocvrta potresi s sladkorjem in še tople serviraj.

gorenjske bodice

△ Ko sili jesen v deželo in mokrota skozi podplate, se v Kamniku obiskovalci kina in vseh 225 abonentov restavracije »Dom« z bridko hvaležnostjo spominjajo tistih, ki so njega dni preprečili, da ni podjetje »Kamnik« zgradilo kulturnega doma na Grabnu za pošto. Res da je zdaj dohod s ceste do doma lepši, toda hodnik za pešce je čedalje bolj klavern. Saj nimam ravno posebno tankih in preluknjanih podplatov na čevljih, strela našobljena! Fakir pa vseeno nisem, da bi hodil po tako bodičastem pločniku, kot po ožebliani deski. Kovača dam tistemu, ki mi pove, kdo je lastnik tega hodnika za pešce. Pri priči ga bom v imenu vseh Kamničanov nabodel na bodice, da bo približno vedel, kako se ubogi pešci počutijo pri hoji po tistem bodičastem pločniku.

△ Pobalinske akcije, ki povzročajo zadnje čase Jeseničanom hudo preglavice, da ne rečem bele lase, so posebno pogoste v nočeh od sobote na nedeljo in od nedelje na ponedeljek. Neznanim pobalinom, takim ki so se že otresli otroških let, pa jim do zrelih mladeniških let še precej manjka, so napoti razni plotovi, žične ograje in celo reklamne deske. Pred kratkim so celo napravili ofenzivno na nič hudega slutečo desko za lepljenje »Glasu Gorenjske« v bližini gimnazije. Junaško so jo vrgli po tleh, jo razbili in zavlekli daleč proč. Le komu je bila uboga deska napot? Stala je ob pločniku in ni motila pešcev. Naj bo tako ali drugače — ta poba-

linska akcija jeseniški mladini prav gotovo ne more biti v ponos! Ce že govorimo o pobalinskih izpadih, pa še tole iz Kranja.

Pred kratkim so n. pr. nadobudni mladinci iz Bitnjega in Stražišča na vse kriplice premlatili nekoga krotkega kolesarja. Čemu vendar? Samo zato, ker je našel, ko se je vrnil iz gostilne na Gaštelju, kolo prevrnjeno nekaj metrov od kraja, kjer ga je bil prislonil. Bolj

no — atomski dobi — še vedno lahko najdemo celo poplavo primerov, ki sodijo v preteklo stoletje. Oglejmo si n. pr., kako Mestna klavnica Kranj razpošilja meso mesarskim poslovalnicam. — Ondam sem švedral po robu pločnika. Kar naenkrat je nekaj pri drdralo za menoj in še preden sem se zavedel, sem dobil v leva rebra tak sunek, da me je kar prilepilo ob bajto. Pogledal sem, kdo me je

Vsak ponedeljek in petek v »GLASU GORENJSKE« najnovejši dogodki v besedi in sliki

zase kot za druge je dejal: »Le katera packa mi je prevrnila kolo?« Pa je naneslo tako, da ga je neki vročerkvnež slišal, in že je planilo na ubogega kolesarja šest pretepačev. Pošteno so ga obdelali. Šest na enega — primojdunaj, piškavo junaštvo!

△ Podružnici Narodne banke v Kranju ponižno svetujem, naj bi umaknili iz izloženega okna reklamni plakat za M. Dolinarja recitacijski večer »Beli azil«. Ondam sem svojemu znancu, ki se hudo navdušuje za takšna umetniška doživljanja, komajda dopovedal, da je plakat star najmanj dva meseca. Ubogi kulturnik je namreč pozabil pogledati na datum.

△ Kljub skorajda neverjetnemu razvoju tehnike ali kratko poveda-

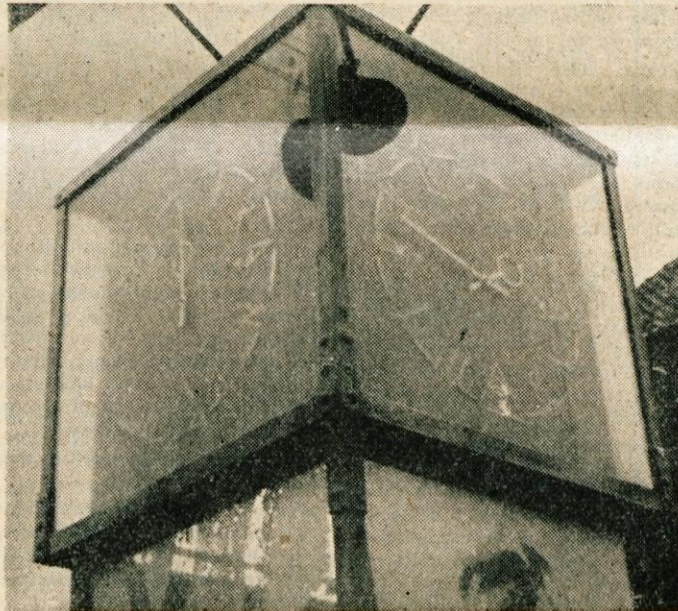
tako neusmiljeno ubrisal. Kaj sem videl: izpod zamaščene »plahete«, s katero je bil pokrit voz Mestne klavnice, je štrlelo goveje stegno in tisti hudič me je tako neusmiljeno treščil. Nisem si mogel kaj — od same jeze sem pljunil v stegno. Če bi meso tovorili kulturneje — se pravi v zaprtem avtomobilu, tega ne bi mogel storiti. △ Ko sem ondan pasel zijala po kranjski železniški postaji, sem po naključju dočkal prihod vlaka iz Trčiča. Madonca, ko bi videli, kakšni so bili potniki, ki so se pripeljali! Vsi blede, da ne rečem zeleni — prav takšni kot bi bili prišli »z britofa na urlaube«. Nisem si mogel kaj, da ne bi povprašal ljudi, če niso morda doživeli najmanj železniško katastrofo. Takole so mi s tresočimi glasovi pripovedovali: »Kaj katastrofa, ampak ta hudič, ta tržiški brzec tako podi, da začne že kar v Trčiču »žljafati«, da lahko do Kranja ustavi.«

Vas pozdravlja Vaš

Bodičar!

KAMEN SPOTINE

»MERIDIJANSKA URA«

Le kje imajo takšno čudo? Razvoju tehnike je danes res nemogoče slediti, bi si mislil pešec, ki pride v Kranju na križišče, kjer se od ceste, ki pelje na Jezersko, odcepi pot za Golnik, Ura, ki jo vidite na sliki, ima tri »obrazce«, vendar kaže sleherni svoj čas. — Niti na eno od treh ur se ne moreš zanesti!

beležka

Cesta Podvin — Zapuže — Zatreznica — Zirovnica je izredno slaba. Pri Podvinu se odcepi od glavne ceste, pelje skozi navedene kraje in se v Zirovnici spet priključi glavni cesti. Gledana od daleč, zamika vsakogar, da bi se zapeljal po njej in se izognil živahnemu prometu na glavni cesti. Vendar se takoj začno neprijetnosti. Ob dežju se zgosti, ko zagledaš luknje, napolnjene z vodo. Avtobus poskakuje in bojiš se, da bo volan zdaj zdaj ostal šoferju v rokah. Razen tega mora šofer paziti še na kupe peska, ki so že več kot leto dni pripravljeni za popravilo ceste; cestarja ni videti nikjer, vsaj ne v času, ko pelje avtobus (šestkrat dnevno). Nihče se ne usmili potnikov in kupov peska. Najslabša pot vodi skozi Zatreznico. Upajmo, da bo zdaj, ko so poljska dela pri kraju, bolje, in bo konec tega, vse prej kot prijetnega poskakovanja.

JOKO

STOJ! splošna nevarnost

Niso redki primeri, ko vinjeni kolesarji in vozniki motornih ter vprežnih vozil povzročajo hude prometne nesreče, ki se pogosto končujejo s smrtjo. Ne moremo tudi zanikati primerov, ko vinjeni pešci povzročajo prometne nesreče. Menda je vsako razglabljanje o teh primerih odveč. Zado-stovalo bo, če si pobleže ogledamo naslednji primer:

15. junija letos ob 22.40 uri se je po cesti 1. reda, ki vodi skozi vas Črtnice, opotekal 67-letni mož. Ta večer je čez mero pil. Omahnil je na tla, se s težavo vobral, pa spet omahnil. Morda bi njegova nočna pot minila brez posledice, ko ne bi v tem času vozila proti vinjenemu možu dva avtomobila. Avtobus v smeri proti Kranju in osebni avtomobil proti Jesenicam. Ko sta se oba avtomobila drug drugemu dovolj približala, sta zasenčila luči. To je bilo tudi vzrok, da šofer osebne avtomobila ni pravočasno opazil na cesti vinjenega moža, ki se je prav takrat pobiral s tal. Ko je šofer osebne avtomobila zagledal v soju zasenčenih luči pred seboj temno gmo, je bilo že prepozno. Zadel je v moža in ga rinil po cesti še kakšnih 30

metrov, preden mu je uspelo vozilo ustaviti. Udarci je bil dovolj močan, da je nesrečni mož zaradi budih poškodb na glavi na mestu izdihnil.

Ne le alkohol, včasih zakrivi prometno nesrečo tudi pešec, ki v zamišljenosti nenaadno prečka cesto, ne da bi se prej prepričal, če je prehod varen. Če seveda

Nobenega dvoma ni — alkohol je opraviil svoje delo! Kdo je kriv? Vsako razmišljanje o krivdi je odveč.

prečka cesto tik pred vozilom, ki ne utegne na tako kratki razdalji zavreti, je seveda nesreča neizbežna. Pazljivosti ni nikoli preveč!

MODA

Plašču iz tweeda ali podobnega športnega blaga se lepo poda krizen ovrtnik

Obleka za večerne priložnosti z jopico iz enakega blaga, tako da jo lahko nosimo tudi dopoldne

29. novembra — nasvidenje na vrhu Vitrančal

BREZ NAPOROV NAVKREBER

Otvoritev žičnice Vitranč — 29. novembra

Na Praznik republike, 29. novembra bo svečana otvoritev žičnice Vitranč v Kranjski gori, ki so jo pričeli graditi na pobudo Kranjskogorčanov leta 1955 in katere gradnja se je zaradi finančnih težav zavlekla do letos.

Za dograditev žičnice so potrebovali 48 milijonov dinarjev. — Sredstva so prispevali ObLO Jesenice, OLO Kranj, Turistična zveza, Smučarska zveza in drugi. Pred-

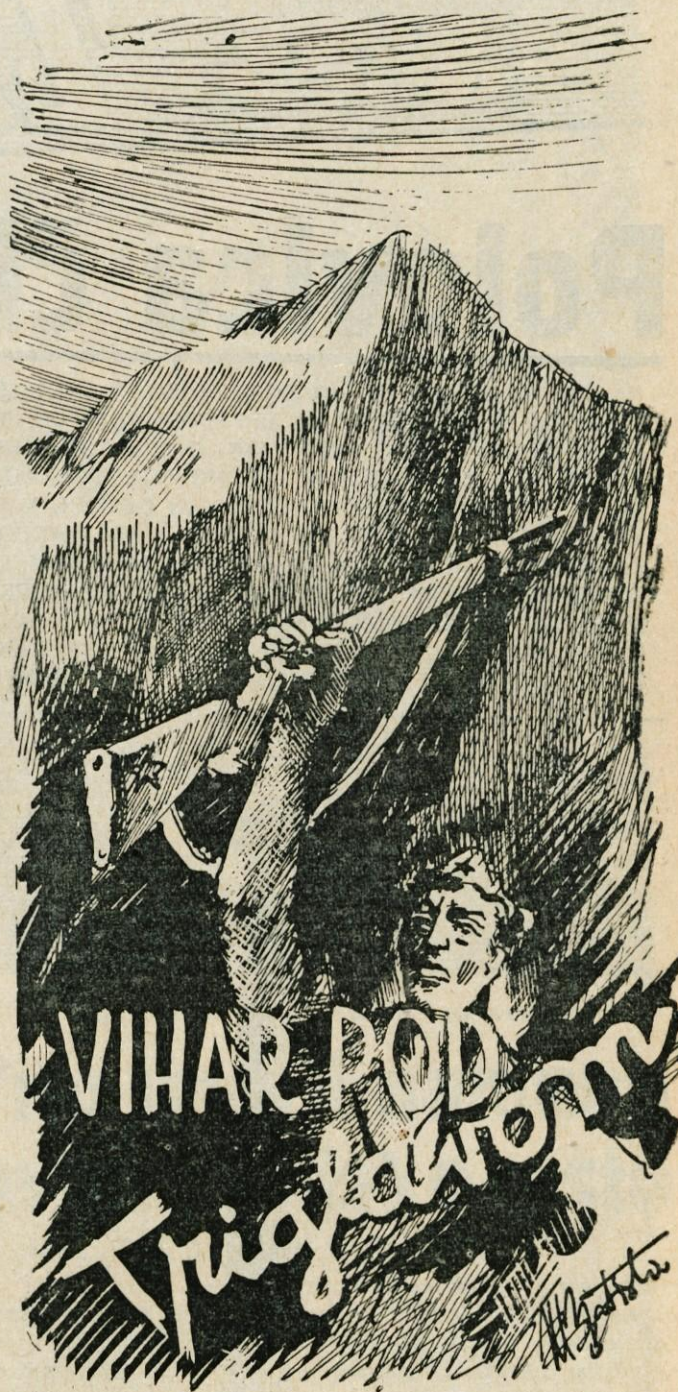
sednik gradbenega odbora dipl. tehnik Maks Dimnik, ki ima velike zasluge, da je žičnica dograjena, je povedal o žičnici naslednje:

»Žičnica — enosedelna, je zgrajena v dveh trasah. Prva vodi od vstopne postaje ob cesti Kranjska gora—Podkoren z nadmorsko višino 850 m do vrha Budinovega rta z nadmorsko višino 1250 m. Druga trasa pa vodi od Budinekevega rta na vrh Vitranca, kjer je nadmorska višina 1600 m. Skupna višinska razlika žičnice, ki je dolga 2217 m, je 750 m; brzina vožnje na prvi trasi je 1,5 m/sek, na drugi pa 1,6 m/sek. Čas vožnje na prvi trasi traja 13 in pol minute, na drugi pa 11 minut. Žičnica na obeh trasah ima 210 sedežev s kapaciteto 300 oseb na uro. Osnutek za projekte je izdelal Kranjskogorčan ing. Ljubo Bizjak, načrte pogonov Podjetje žičnica Ljubljana, medtem ko so bila gradbena dela zaupana gradbeni grupi žičnice Vitranč, ki jo je vodil Matej Suhač.

Žičnica bo služila pozimi alpskim smučarjem, v drugih letnih časih pa letoviščarjem, prehodnim obiskovalcem Kranjske gore, mladini pri prirejanju izletov in planincem za lažji dostop na planinsko področje med savsko dolino in gorami Vršiča. Z dograditvijo žičnice in zgraditvijo smučarskih prog bo Kranjska gora lahko postala smučarski center v pravem pomenu besede. Vrh Vitranca in pot od Vitranca čez Cipernik na Grlo, Sleme in Vršič je po razgledu in lepoti brez primere. Smučarji bodo našli na pobočjih Vitranca tisto, kar si že desetletja žele in kar je zaviralo napredek našega alpskega smučanja. Proge so namreč enakovredne najzahtevnejšim inozemskim progam.

Z dograditvijo žičnice pa vsa stvar še ni zaključena. — Na vrhu Vitranca bo nujno zgraditi dom, nekatere smučarske proge bo potrebno še dopolniti, v Kranjski gori bodo morala zgraditi še nekatere turistične objekte, prometne zveze se bodo morale izboljšati in tako dalje. Skratka — žičnica Vitranč bo odprla kranjskogorskemu turizmu nova pota. Nadejamo se lahko, da bo otvoritev žičnice, ki bo 29. novembra, dokazala, kako velikega pomena za razvoj turizma je žičnica Vitranč.

U.

NAŠA NOVA SLIKANICA / NAŠA NOVA SLIKANICA

29. novembra začne izhajati v našem listu nova slikanica

VIHAR POD TRIGLAVOM

ki pripoveduje o bojih, trpljenju in zmagah gorenjskih partizancev. Besedilo slikanice je napisal Peter Struna, slike pa je narisal akademski slikar Milan Batista. Naš mladi rod bo v slikanici spoznaval junake, ki so v štiriletnem boju izbojevali ljudstvu svobodo. Napisana je po pričevanjih in dokumentih, zbranih v knjigi Ivana Jana - Srečka »Med gorenjskimi partizani«.

NAŠA NOVA SLIKANICA / NAŠA NOVA SLIKANICA

KRAVE S PERUTMI ALI SNEŽNI MOŽ V KARAVANKAH?

Nerešena uganka s planine Brsnina nad Tržičem

Zdajle vam bom povedal lepo, grozljivo pravljico o kravah, ki imajo peruti. Kot sem že rekel, ne gre za neko novo vrsto domačih živali, ki jo naravoslovci še ne bi poznali, ampak za pravo pravljico, ki je vrhu tega še resnična. Gre za pravljico o kravah s perutmi, ki imajo še to prednost, da ne letajo po zraku, ampak čisto preprosto izginejo in jih ni več. In čez čas najdejo ljudje nekeje v gorah njihova okostja. Vendar te krave ne poginejo. Lepega dne se spet pojavijo v hlevu — ne doma, pač pa v kaki drugi vasi — brez peruti seveda!

Nakeljski zadrudniki dajejo vsako leto 20 do 30 telic na planinsko pašo v Brsnino nad Tržičem. Jeseni, po končani paši, pa ena ali dve kravi vedno manjkata. Lani so od dveh izgubljenih dobili eno nazaj. Druga je izginila. V neki vasi pri Tržiču so sicer imeli kravo, za katero niso vedeli, čigava je. Lastnik izgubljene telice iz Nakla jo pri prvem ogledu ni prejel poznal — bila je namreč njegova — zato jo je vzel neki kmet iz Begunj (tudi njemu je ena krava izginila), ki jo je plačal občini. Njegova krava pa je medtem trohnela na Begunjski planini, kjer so pozneje našli okostje. »Strokovna komisija« za okostja je ugotovila, da so bile te kosti nekoč res obličene v kravjo kožo — še več, da so to kosti njegove krave. Zadrudnik iz Nakla je medtem tudi ugotovil — s pomočjo »strokovne komisije« — da je krava, ki je bila

zdaj v Begunjah, njegova. Proti kupcu je zato vložil tožbo in jo izgubil.

Takole je torej bilo! Kmet iz Begunj je kravo, katere lastnik je zadrudnik iz Nakla, plačal občini.

pripovedovali eni, drugi pa so trdili drugače. Nakelčani so hodili po vaseh, vtikali nosove v hleve — krav nikjer. Še danes jih niso dobili. In zdaj so skoraj že začeli verjeti, da so kravam pognale pe-

Njegova krava je poginila v planini. Oba sta bila torej za eno kravo oškodovana, občina pa je imela denar (!).

Letos pa so Nakelčanom izginile kar štiri krave! Nikjer jih ni bilo. Ko so dan pred tem prišli ponje v planino, so bile še vse na mestu. Odpeljali so jih s to skupino, so

ruti ali pa so zležale preko meje; morda jih je nemani »snežni človek«, ki baje kraljuje v Karavankah, pojedel za zajtrk. Kdo ve? Njegove stopinje so v teh hribih baje že videli, sam pa se ljudem še ni prikazal. Obeta se nam torej odkritje pošasti, podobne oni s Himalaje.

I. Z.

1400 let na svoji zemlji

(Nadaljevanje)

Kadar zmanjkajo Avstrijcem vsi argumenti, takrat izrečejo besedo: »Plebiscit«. »10. oktobra 1920 so se koroški Slovenci v svobodnem, tajnem glasovanju izrekli za Avstrijo — s tem so se hočeš ali ne hočeš odrekli tudi slovenstvu...«

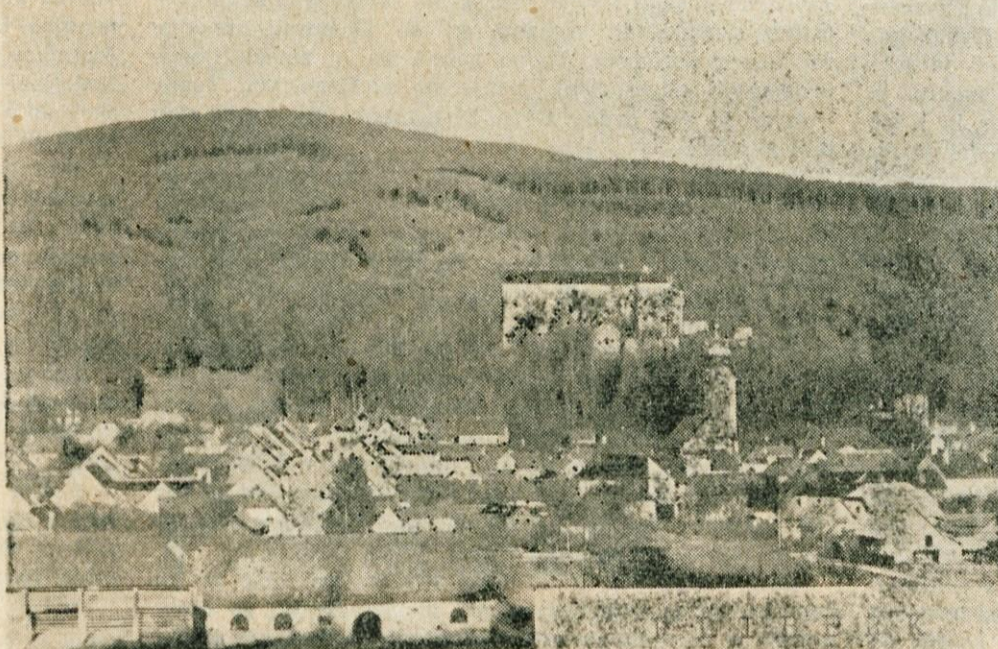
Kako je bilo s tem »svobodnim, tajnim« glasovanjem?

Koroška je bila po prvi svetovni vojni razdeljena na dve coni: južno, jugoslovansko in severno, avstrijsko. Demarkacijska črta je potekala južno od Celovca. Vrhovno nadzorstvo nad obema conama je imela mešana angleško-ameriško-italijanska plebiscitna komisija. Mirovna konferenca je sklenila, da je treba najprej v južni coni, takojimenovali »coni A«, izvesti glasovanje za ali proti priključitvi k Jugoslaviji in nato — če bi se južni del izrekel za Jugoslavijo — izvesti še glasovanje v severni »coni B«.

Situacija na tem področju pa je bila taka, da je bil izid plebiscita že vnaprej jasn.

»Neodvisna« zavezniška komisija je bila vse prej, kot naklonjena mladi državi Jugoslaviji. Dopusčala je, da se je skozi demarkacijsko črto vtihotapilo na tisoče dobro plačanih agitatorjev, ki so ljudem dovedovali: da jim bo jugoslovanska oblast odvzela vse imetje; da se jim bo v avstrijski republiki vse kakor bolje godilo, kot v jugoslovanski monarhiji; da bodo avstrijske oblasti posebno radodarne do nerazvite južne Koroške; da bodo zgradili takojimenovali »vzhodno železnico« med celovško kotlino in Lavantinsko dolino; da bodo dobili Slovenci nacionalno avtonomijo — samo, če se bodo odrekli Jugoslaviji! Nemalo vpliva je imela tudi dobro lansirana vest, da Italijani nikdar ne bodo priznali priključitve južne Koroške k Jugoslaviji — in sicer zaradi železniške zveze med Dunajem in Benetkami, ki poteka po tem ozemlju — in tako so od vojne strujenemu ljudstvu vcepili še strah pred morebitno novo vojno, tokrat med Jugoslavijo in Italijo.

In vendar niti rezultat 22.025 proti 15.279 za Avstrijo ne odgovarja takratni volji ljudstva v coni A. Še danes živi med Korošci spomin na dogodke tiste »nemške noči« med 10. in 11. oktobrom leta 1920,

ko so »šteli« glasove za ali proti. Pred očmi zavezniških, predvsem italijanskih, oficirjev so spremenjali glasovne rezultate v prid Avstriji — ugotovili so, da je bilo samo v borovelskem in rožškem okraju preštetih za 2500 jugoslovanskih glasov manj, kot jih je bilo oddanih. Podkupljene

volilne komisije so delale, kar se jim je zljubilo. »Ne podnevi, temveč ponoči se je izvršil plebiscit,« pravijo še danes koroški Slovenci.

Ni čudno, da je koroška deželna vlada po plebiscitu poklonila italijanskemu zavezniškemu komisarju princu Borghesevilu ob Vrbskem jezeru...

In kako je bilo z obljubami?

O avtonomiji seveda ni bilo niti govora. Namesto pravic so dali Slovincem spet takojimenovalno

ljubili, da bodo zgradili železnico med Podjuno in Lavantinsko dolino — seveda šele po volitvah...

***

Težka ura je odbila koroškim Slovincem tistega dne, ko so planili preko zapadne avstrijske meje Hitlerjevi bataljoni: 13. marca 1938. Takrat se je pokazal pravi smisel in so se začele prave posledice koroškega plebiscita.

Hans Steinbrecher je bil po prevratu leta 1918 eden izmed vodilnih avstrijskih oficirjev, ki so v Celovcu organizirali oborožen odpor proti težnjam koroških Slovincem, da se zedinijo z ostalimi Slovinci. Bil je duša in pravi organizator propagande za »nedeljivo Koroško« in priključitev k Avstriji na plebiscitnem ozemlju. Leta 1943 je izdal knjigo pod naslovom »Sieg in deutscher Nacht« (Zmaga v nemški noči). V tej svoji knjigi piše takole:

»Zame je bilo že od vsega začetka razumljivo, da moram voditi plebiscitni boj — ne za priključitev k Avstriji, temveč za bodočnost Velike Nemčije. Glasovi za Avstrijo naj bi pomenili zagotovilo za povrnitev v rajh. Ker pa zavezniški oficirji niso dovolili gesla 'Nemčija', gesla 'Avstrija' pa se nismo hoteli posluževati, smo pač klicali 'Za nedeljivo Koroško' — toda za nas je bila Koroška vedno organski del velike nemške države...«

In ker je bila »Koroška vedno organski del velike nemške države«, so morali Slovenci seveda izginiti s te zemlje.

Kronika dogodkov na slovenskem Koroškem med nacistično okupacijo je krvava in polna obupa. Nad 350 najbolj zavednih slovenskih družin so odselili v koncentracijska taborišča severne Nemčije in jim pobrali vse imetje. Ostali so morali zatajiti svoje poreklo in svoj materni jezik, če so hoteli ohraniti golo življenje. Mnogi pa so izbrali drugo pot: pot oboroženega odpora proti nacističnemu okupatorju.

Ko je po drugi svetovni vojni šlo za to, kje bo v bodoče potekala avstrijsko-jugoslovanska meja, so bili Avstrijci zelo ponosni na slovenske koroške partizane. Takratni zunanji minister dr. Karl Gruber je na mirovni konferenci v Parizu izjavil, da so bili koroški partizani »najboljši sinovi avstrijskega ljudstva« in da so se s puško v roki borili za osvoboditev Avstrije izpod fašističnega jarma.

(Nadaljevanje in konec prihodnjič)

Polovica človeštva gladuje

Gledali bomo...
MATA HARI

ALI NA ZEMLJI NE BO ZMANJKALO HRANE? SE SPRAŠUJEJO PO VSEM SVETU. NE SAMO PREPROSTI LJUDJE, TEMVEČ PRAV RESNO TUDI POLITIKI, DRŽAVNIKI IN ZNANSTVENIKI. TO VPRAŠANJE PA V ZGODOVINI NI NIČ NOVEGA. PO ZADNJI SVETOVNI VOJNI O TEM SPET MNOGO PIŠEJO IN GOVORE V PARLAMENTIH VELIKIH SIL IN MALIH DRŽAV TER V MEDNARODNIH ORGANIZACIJAH. ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV ZA HRANO IN POLJEDELSTVO (FAO) SE POSEBEJ ZANIMA ZA VPRAŠANJA PROIZVODNJE IN POTROŠNJE HRANE IN JE PO VOJNI NAPRAVILA VRSTO RAČUNOV, KAKŠNA JE MOŽNOST PREHRANE NA SVETU, KAJ NAS ČAKA IN KAJ BI BILO POTREBNO UKRENITI.

Na zemlji živi okoli dve in pol milijardi ljudi. Polovica teh je naseljena v Aziji, pridelava pa samo četrtno vseh živil na zemeljski obli. V Evropi in Severni Ameriki skupaj prebiva ena tretjina človeštva, ki pa pridelava tri četrtnine vseh živil na Zemlji. To se pravi, da se v Evropi in Ameriki, to je v razvitih deželah, ljudje precej bolje preživljajo kot v ostalem svetu.

Človeški organizem potrebuje povprečno 2550 do 2650 kalorij na dan, ki jih dobi v obliki hrane. Povprečno več kot 2750 kalorij dobiva prebivalstvo vseh evropskih dežel z Južnoslavijo vred, razen Italije, Portugalske in južnega Balkana; dalje Kanada, Združene države Severne Amerike, Argentina, Avstralija, in Nova Zelandija. Ta skupina držav zajema tretjino človeštva. V drugo skupino kjer trošijo prebivalci povprečno 2250 do 2750 kalorij na dan in kjer samo zelo bogati ljudje, kapitalisti, trgovci, veleposestniki in veliki kmetje dobro jedo, medtem ko se vse ostalo ljudstvo prehranjuje dokaj borno ali celo strada, sodijo južna Italija, Portugalska, južni Balkan, Brazilija, Čile, Peru, del Afrike, Sirija, Libanon, Burma, Mandžurija, Japonska ter del Malaje. Vse ostali svet pa pretežno ali »normalno« strada. Seveda ne stradajo bogati ljudje. Toda število teh je v primeri z večino lačnega prebivalstva tako neznatno, da lahko rečemo, da vsa dežela zelo borno je, znaten del ljudi pa naravnost gladuje. Sem sodijo dežele, kjer povprečno prejema manj kot 2250 kalorij na dan. To so Kitajska (vsaj še včasaj) in dežele bivše francoske Indokine, dalje Siam, Koreja, Indija, Irak, Iran, Afganistan, Egipt, Alžir, Mehika in druge države Srednje Amerike, Venezuela, Kolumbija, Ekvador. V severovzhodni Braziliji na primer, kjer pridelujejo samo sladkorni trs, pride na osebo povprečno le 1700 kalorij, v amazonski kotlini Brazilije 1800 do 2000 kalorij, v Kolumbiji 1600 do 2000 itd. V Čileu troši polovica prebivalstva manj kot 2400 kalorij, ena desetina pa baje manj kot 1500 kalorij.

Iz vsega tega lahko zaključimo, da živi več kot polovica človeštva ob prehrani, ki ne zadošča niti za vzdrževanje normalnega zdravstvenega stanja prebivalstva niti za normalen razvoj otrok; prav tako ne daje zadostne moči za navadno delo.

Po zadnji vojni se je stanje še poslabšalo. Leta 1949 je tajništvo organizacije FAO objavilo, da pride na 35% prebivalstva na svetu manj kot 2000 kalorij na dan. V tem letu so se svetovne zaloge hrane, preračunane v kalorije, povečale za 1%, prebivalstvo pa se je pomnožilo za 1,8%. To je seveda povprečje za ves svet. Po posameznih državah pa so razmere v resnici še precej slabše.

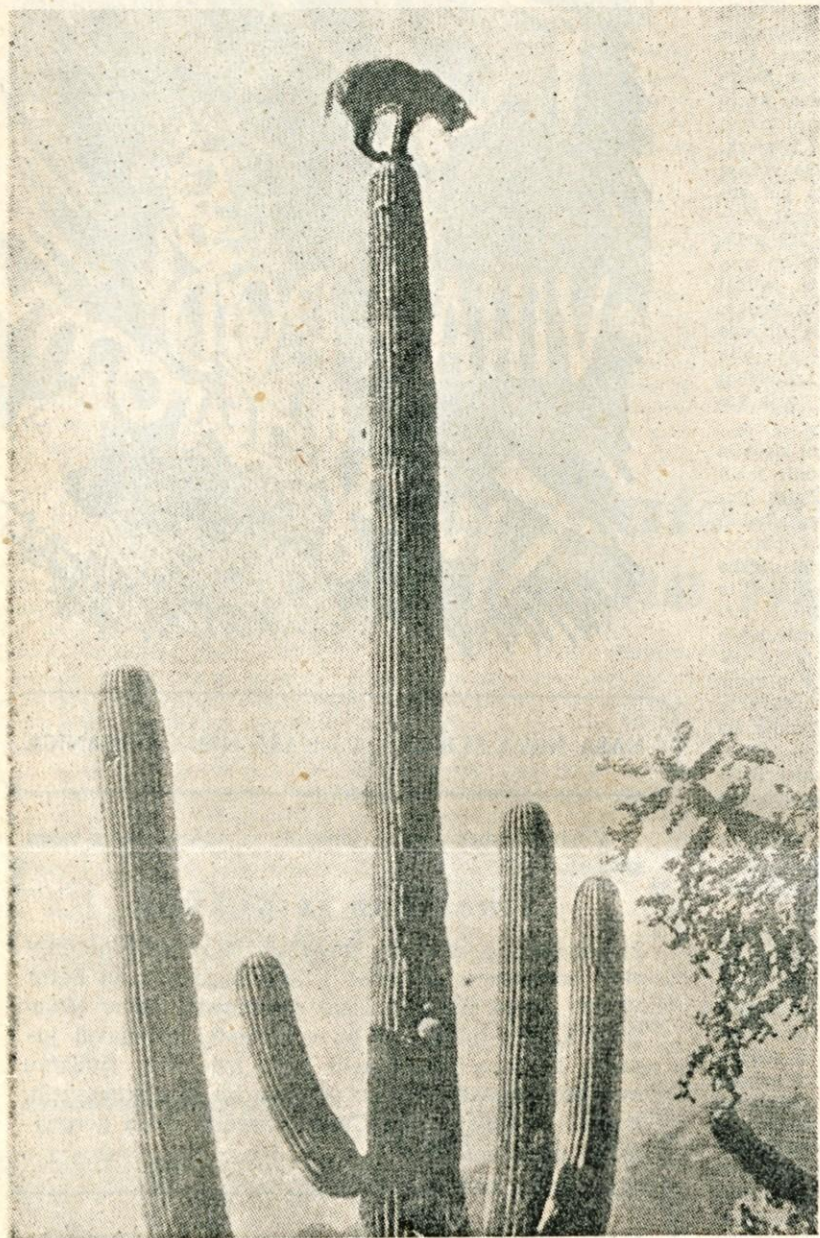
Leta 1950 je v večini nerazvitih dežel znašal prirastek prebivalstva 1 do 2%, prirastek pridelka živil pa ni dosegel te številke, če ni celo padel. V deželah, kjer živi 90% prebivalstva sveta, v vrsti let po vojni ni prišlo do kakega izboljšanja. Prebivalstvo je naraslo za 10%, skladi hrane na enega prebivalca pa so ponekod padli celo pod povojno količino.

Tako nizke številke kakor 1200, 1500, 1800 kalorij, kolikor znaša povprečna potrošnja hrane v nekaterih predeih jugovzhodne Azije, Indije, Južne Amerike in velikih delov Afrike, se zdé na prvi pogled naravnost neverjetne. Vemo, da je življenski minimum za delovnega človeka nekaj čez 2000 kalorij, pri težjem delu v zmernem podnebjju pa tudi 4000 ali 5000 kalorij.

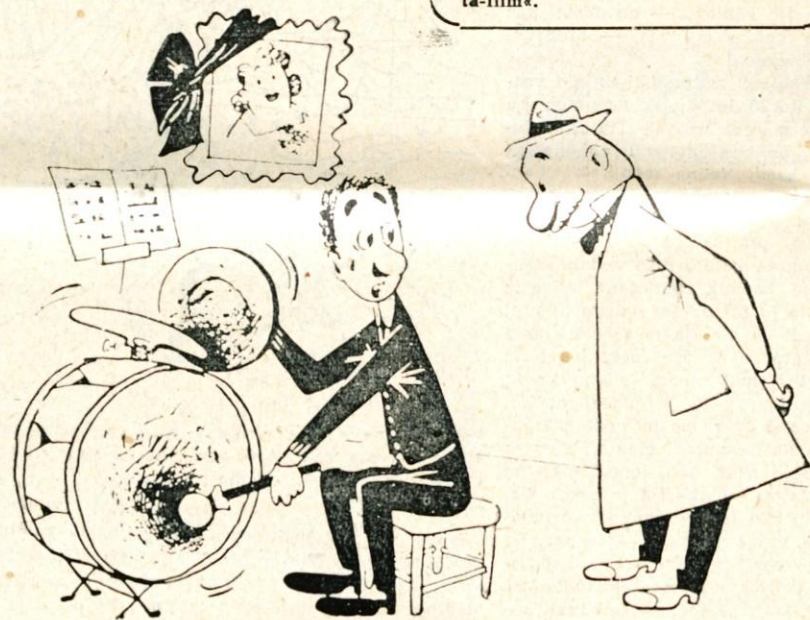
Medtem ko več kot polovica človeštva ne uživa dovolj hrane, pa pretežni del ostalih, ki dobivajo dovolj kalorij, ne prejema pravilno sestavljene hrane, predvsem ne uživa dovolj zaščitne hrane. Štiri petine človeštva živi skoraj docela od žitaric, riža in krompirja in komaj ena petina uživa še potrebno količino mesa, jajc, mleka in druge zaščitne hrane. V zadnjih dvajsetih letih je na primer bila povprečna potrošnja mesa (po podatkih Woytinskoga) letno na osebo 24 kilogramov. Ta povpreček pa je silno neenakomerno razdeljen in znaša v Severni Ameriki 70 kg, v Evropi 40 kg, v Sovjetski zvezi 20 kg, v Afriki 15 kg, v azijskih deželah pa samo 9 do 10 kg. Tudi mlečnih proizvodov na Kitajskem skoraj ne poznajo.

Cepprav je ameriški črno-beli film Mata Hari starejšega datuma, utegne biti po zasnovi zgodbe, igri in tematiki, ki jo obravnava, zelo privlačen. Menda skoraj ni človeka, ki ne bi poznal legendarne vohunke Mata Hari, ki je postala, če smemo tako reči — pojem špionaže. Film posega v konec 1917. leta, v prvo svetovno vojno. V Parizu je takrat nastopala očarljiva plesalka Mata Hari, ki se je znala spretno vrniti med najvišje politične kroge tedanje Francije in predstavnike tujih ambasad. Nihče ni pomislil, da se v osebi eksotične plesalke skriva nemška vohunka. Posebna mikavnost filma utegne biti srečanje s slavnimi imeni: Greta Garbo, Ramon Novaro, Lynel Barrimoor. — Distribucija »Zeta-films«.

Divja mačka je zbežala pred zasledovalci na vrh visokega kaktusa. Tam so jo ujeli na filmski trak in tako je nastal eden najlepših posnetkov v Disneyevem filmu »Živa puščava«

»Veste, odkar mi je umrla žena, je glasba moja edina tolažba«

FRANK OWEN:

62

EDDIE CHAPMAN PRIPOVEDUJE

Približno tedaj so na von Bonenovo priporočilo Thomasa premostili v Nemčijo; ta je namreč še naprej tarnal, ker je moral živeti v Oslu. Kasneje mi je pisal, bil je zelo srečen. Namesto, da bi ga poslali na vzhodno fronto, je podučeval mornarje ples s sabljo — narodni ples, ki je bil kakor sem že rekel, njegova Ahilova peta. Šlo mi je na smeh, ko sem pomislil, kako mi je isti Thomas govoril, da ne bo dal miru, dokler ne bo s puško v roki potolkel divjih Rusov ali dekadentnih Angležev.

Z mano je šel na pot Johnny Holst. Nekega večera po proslavi v Löwenbräu me je povabil v svoje stanovanje na čašo žganice. Povabilo sem sprejel; z nama sta šla tudi Peter in Max, dva druga člana naše enote.

Hiša v Grafsinu, v kateri je stanoval, je bila lesena. Na vratih je bila ploščica z imenom bivšega lastnika — nekega žida Feldmana, ki je imel v Oslu majhno brivnico. Kaj se je zgodilo s tem nesrečnim človekom, ne vem. Hiša je stala na vrtu, na katerem so rastle hruške, jabolane in slive. Tudi robidnic in ribezlja je bilo veliko. Vrtice so segale malone do strešnega napušča.

Predsoba in dnevna soba s kuhinjo sta bili v pritličju. Zgoraj so bile tri spalnice. Predsoba je bila velika in dobro pohištvo, izdelano iz težke hrastovine. Divani so bili še vedno udobni. Zleknili smo se nanje.

Pomenek je nanese na sabotažo. Iz več mimogrede izrečenih pripomb sem doumel, da gredo moji tovariši na Dansko. Tedaj je bilo v danski prestolnici zelo nemirno in Holst mi je razložil, da so imeli Danci splošne volitve brez vmešavanja Nemcev. Ti so bili prepričani, da bodo

s temeljito propagando in vzdržnostjo omogočili Dancem nemškega porekla zmago na volitvah.

Toda kaj so storili Danci? Vse mandate razen treh so dobile demokratične stranke in mimo tega je bilo več sabotaž zapored. Nenehno so letele v zrak tovarne in ladjedelnice. Nemci so objavili posnetke nekaterih poskušanih sabotaž in s tem hoteli vzbuditi v javnosti ogorčenje. Zatem so se sami oprijeli represivne sabotaže in storili več očitno nesmiselnih izpadov, ki so škodovali mnogim danskim rodoljubom. To so počeli, da bi zmedli Dancé in spravili odporiško gibanje na napačno pot. Jonny Holster in dva druga člana Dienststelle sta imela zdaj takšno misijo.

Kmalu zatem me je želela videti v mojem hotelu gospodična Langerjeva, glavna tajnica našega biroja. Prinesla mi je von Grunenovo sporočilo, naj seznanim nekega radiotelegrafista s svojo šifro, ker me bo brzkone spremljal v Francijo; nato bom šel jaz v Anglijo in skušal dobiti zvezo z njim.

Langerjeva je bila zanimiv tip. Ni bila ve mlada in mislim, da je bila malo zagrenjena, ker je ostala samska. Toda bila je nedvomno zelo bistroumna ženska. Prosila me je, naj pozdravim Thomasa, s katerim sem se dopisoval. Večkrat sem jo povabil na večerjo v Löwenbräu. Zmerom je prišla z neko gospodično Merklovo, ki je bila iz Frankfurta. Slednja je imela nekega prijatelja v Gestapu in tako sem z njo ohranjal stike.

Prvi gestapovec s katerim sem se seznanil je bil kapetan Etling. Njegova naloga je bila skrbeti za avtomobile, v katerih so vozili aretirane Norvežane. Kadar je bila na vrsti kakšna aretacija, je Etling dobil navodila iz glavnega štaba v Oslu; zbral je svoje ljudi in jih zatem do zob oborožene povedel v racijo. Etling je bil tisti, ki mi je pripovedoval, kako so ustrelili šefa civilne policije v Oslu Grunnarja Eilefsena.

Eilefsenu so ukazali, naj aretira nekaj deklet, ki niso

hotele iti na prisilno delo v Nemčijo. Gestapo mu je trikrat naročil, naj izvrši ta ukaz, toda vsakokrat je odklonil in tako so ga postavili ob zid. Več drugih policijskih uradnikov, ki prav tako niso hoteli izvršiti ukaza, so poslali v Nemčijo. Slišal sem, da je dva izmed njih doletela ista usoda kot Eilefsena.

Ena izmed nalog kapitana Etlinga je bila pomagati vnovič aretirati norveške častnike, si so jih leta 1940 pogojno izpustili. Nemci so morali poloviti več sto teh častnikov in jih poslati v taborišča v Nemčijo in na Poljsko. Rodoljubi so častnike opozorili in mnogi izmed njih so se skrivali v sosednjih hišah ali v predmestjih Osla. Nekaterim pa se je posrečilo pobegniti na Švedsko.

Med ljudmi so nenehno krožile govorice o izkrcanju zaveznikov in Nemci so s bali, da bo prišlo do splošne vstaje, če bi prišli zavezniki. V noči po ustrelitvi načelnika policije so jossingi (se pravi prozavezniški Norvežani) ukazali, da morajo v počastitev padlega vsi ostati doma po peti uri popoldne. Tako so bile vse kavarne in ulice prazne, le nekaj kvilingov sem videl.

Etling, s katerim sem pogosto večerjal, je bil prijeten za družbo, čeprav je bil pravi nacistični lopov. Standardtenführer Felix, njegov predstojnik, pa je bil tič druge sorte.

Felixa nisem imel nikoli prilike videti. Bal se je in zato je živel zaprt v neki hiši na Holmenkollenu. Za čuvarja je imel udomačenega volka. Felix je bil nedvomno eden izmed najbolj osovražanih ljudi na Norveškem.

XVI.

DELNICE PADAJO

Da bi se čimbolj okoristili z menoj, so Nemci sklenili, da me bodo naučili fotografirati. Zelo sem jim bil hvaležen, naučili so me še ene obrti, h kateri bi se, kakor sem računal, lahko zatekel, če bi vse drugo propadlo, ko bodo spet prišli mirni časi (za brezposelne mojega kova).